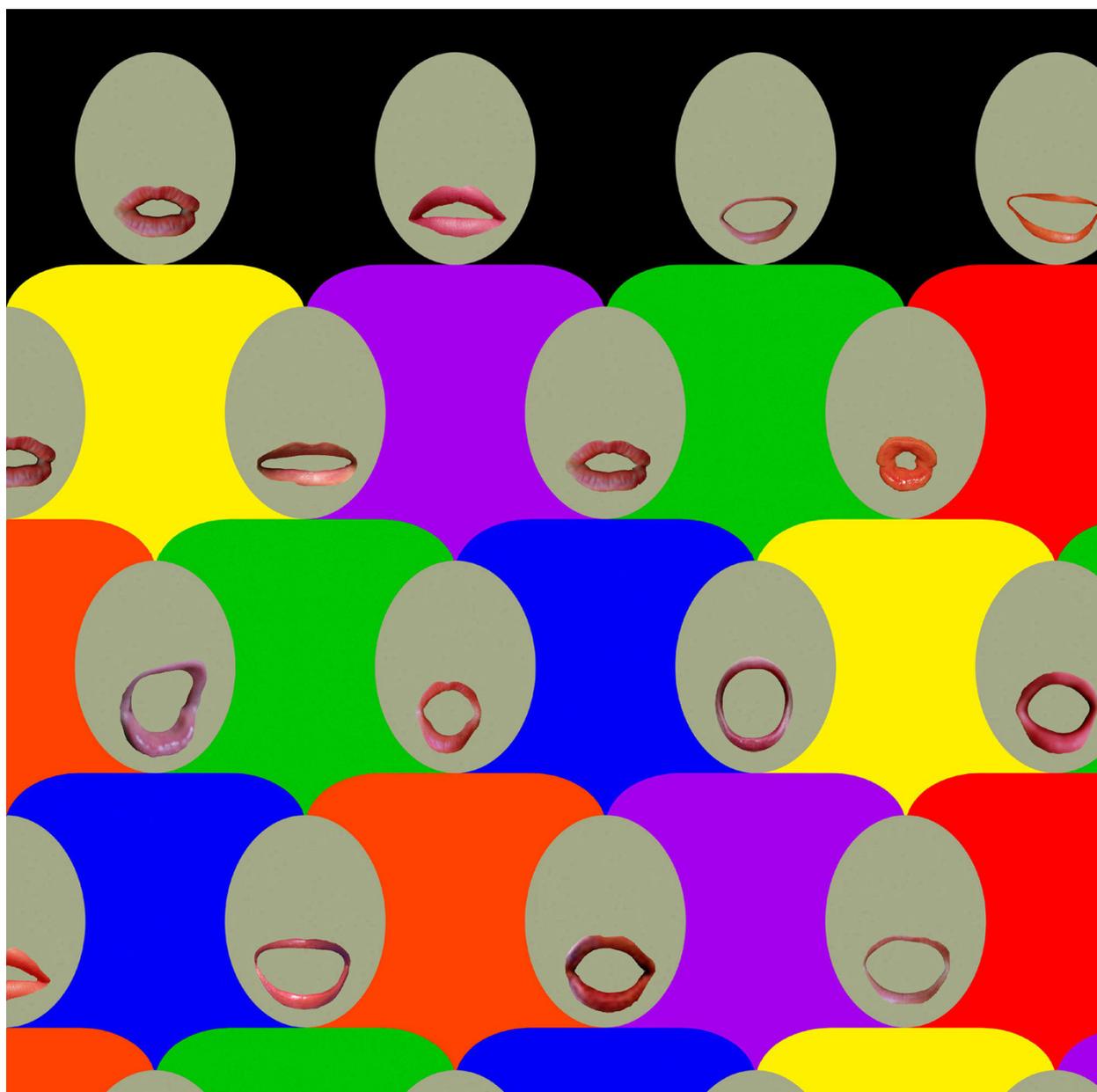

LUNDS UNIVERSITET
Musikhögskolan i Malmö
C-uppsats i musikpedagogik
Susanne Ronner Larsson

Markaryd Cantat

ett körprojekt belyst ur ett sociokulturellt perspektiv

Handledare: Gunnar Heiling

ABSTRAKT

I oktober 2006 presenterade jag för Utbildnings- och kulturförvaltningen i Markaryd idén att samla sångintresserade i Markaryds kommun till en projektkör för att uppföra ett större körverk med orkester. Målen med projektet var att stimulera till ökad sång- och körverksamhet i skola och kommun och genom denna aktivitet att dels skapa närkontakt med klassisk musik och dels att bygga broar mellan olika grupperingar i kommunen. Då man år 2007 firade Markaryds kommun 700 år, Markaryds kyrka 150 år och Linné 300 år tillkom aspekten att projektkören skulle kunna bidra med en konsert som avslutning på jubileumsåret.

Min forskningsfråga i detta arbete är: På vilket eller vilka sätt har projektets målsättningar uppnåtts? Skriftliga utvärderingar med de deltagande körsångarna, reaktioner från kommunen, press och allmänheten samt en DVD dokumentation utav konserten ligger till grund för min resultatdiskussion.

Några av huvudresonemangen i detta arbete är körsångens viktiga roll i såväl skola som i samhället. Körsången erbjuder möjligheter till interaktion mellan individer och/eller grupper vilket utvecklar deras kognitiva färdigheter. Genom det egna musicerandet utvecklas även en förståelse för musiken. I vårt postmoderna individualistiska samhälle kan en projektkör vara ett viktigt bidrag till en sociokulturell upplevelse som ger såväl individen som gruppen möjlighet till självväxt.

Sammanfattningsvis kan sägas, att projektet väl nådde sina mål och genererade ett nytt mindre projekt vilket genomfördes i april 2008. Därutöver önskar man även till hösten 2008 att i ett liknande arrangemang som med Markaryd Cantat fortsätta samarbetet mellan köerna.

Nyckelord: Sång, körsång, klassisk musik, sociokultur, projektkör

ABSTRACT

In October 2006 I presented the idea of gathering people in Markaryd, who were interested in singing, in a project choir with the goal of performing a major choral work with an orchestra, to the Department of Education and Culture in Markaryd. The goals of this project were to stimulate an increase in song and choir activity in the schools and the town and to, through this activity, both create a close contact to classical music and to build bridges between different groups in the town. The 700 year anniversary of the town of Markaryd, the 150 year anniversary of the church in Markaryd, combined with the 300 year anniversary for Linné, in 2007, added the thought that the project choir could contribute with a concert as a nice ending of the celebratory year.

My research-question is: In which way/ways has the project met the goals? The basis for my discussion of the results is written evaluations from the participants in the choirs, reactions from the community, press, society and the DVD documentation.

One of the main issues in this work is the importance of singing in choir in school as well as in the society. Singing in choir gives opportunities for interaction between individuals and/or groups which develops their cognitive skills. Through own musicianship they also develop their understanding of music. In our postmodern individual society a project-choir can be an important contribution to social-cultural experience which gives the individual as well as the group a possibility for growth.

The conclusion is, the project met its goals and generated a new project in April 2008. In addition there is a wish to continue the cooperation between the choirs in a similar project in fall 2008.

Keywords: Singing, singing in choir, classical music, socio-culture, project-choir

Förord

Ett varmt tack till alla er som bidrog till att projektet Markaryd Cantat kunde genomföras!

Tack Eva Albihn, för att Du trodde på min projektidé – Din hjälp i startskedet var mycket viktig för mig.

Tack alla ni som hakade på och stödde projektet: Markaryds Utbildnings- och Kulturnämnd, Kommittén för Markaryds 700-års jubileum, Markaryds Sparbank, Regionförbundet Södra Småland, Musik i Syd, Sensus, Markaryds Församling och H-Tryck.

Ett varmt tack även till min man, Walter Ronner, som gjorde den grafiska gestaltningen till affischer, annonser, program och biljetter.

Tack alla ni som deltog i projektet: Markaryds kyrkokör, S:t Andreas kyrkokör, Hinneryds kyrkokör, Traryds kyrkokör, elever från Huneskolan och Kunskapscentrum Markaryd och alla ni andra sångare som anslöt sig projektet!

Under min mångåriga verksamhet som operasångerska, sångpedagog, musiklektör, körledare och de sista åren även som manager har jag samlat mycket erfarenhet. Den kunskap och det förtroende som dessa erfarenheter har gett mig har legat till grund för en intuition som ofta har styrt mitt handlande. Även idén till projektet Markaryd Cantat växte fram ur en intuition och var till att börja med inte tänkt som en vetenskaplig studie. Genom att jag gavs möjlighet att skriva detta arbete fick jag lära mig att se projektet i en sociokulturell och historisk kontext vilket har varit en viktig ny erfarenhet för mig.

Jag vill tacka Dr Gunnar Heiling för att han tog sig an mig som lärling och gav mig möjlighet att skriva detta arbete.

Tack också till mina andra vägvisare på forskarutbildningen vid Musikhögskolan i Malmö, Dr Stephan Bladh och Dr Eva Saether.

Markaryd, juli 2008

Susanne Ronner Larsson

INNEHÅLL

1. BAKGRUND	6
1.1. Hur projektet kom till.....	7
2. PROJEKTETS SYFTE OCH STUDIENS PROBLEMFORMULERING	9
3. TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER	10
3.1. Sången.....	10
3.2. Körsången.....	11
3.3. Klassisk musik.....	13
3.4. Projektarbete ur ett sociokulturellt perspektiv.....	15
4. PROJEKTBEKRIVNING	17
4.1. Tillgänglighet.....	17
4.1.1. Information.....	17
4.1.2. Tider.....	19
4.1.3. Krav.....	21
4.1.4. Kostnader.....	22
4.1.5. Arbetsmaterial.....	22
4.1.6. Val av repertoar.....	23
4.2. Ett samarbete med möjlighet till egen profilering.....	23
4.2.1. De samverkande parterna – bidragsgivarna.....	24
4.2.2. De samarbetande parterna – musikalisk medverkan i projektet.....	24
4.2.3. Konflikter i samarbetet.....	25

5. METOD	26
5.1. Metodologi.....	26
5.2. Design av egna studien.....	27
5.3. Undersökningens validitet och reliabilitet.....	29
6. RESULTAT	30
6.1. Skolkören.....	31
6.2. Stora kören.....	34
7. RESULTATDISKUSSION	37
8. SLUTORD OCH FÖRSLAG TILL FORTSATT FORSKNING	45
9. REFERENSLISTA	48
10. BILAGOR	50

1. BAKGRUND

Under min studietid på Malmö Musikhögskola grundade Dan-Olof Stenlund, min lärare i kördirigering, Malmö Kammarkör. En av mina största upplevelser som medlem i denna kör, var när vi 1976 deltog i *Europa Cantat* i Leicester, England. Körer från hela Europa hade samlats till sångarstrid men även för att gemensamt uppföra Mahlers åttonde symfoni. Det var då jag fick känna hur det var att samtidigt bli buren av och försvinna in i en gemensam stor klangkropp. Efter mina studier vid Musikdramatiska skolan i Stockholm fick jag mitt första fasta engagemang i Tyskland 1983 och påbörjade då min 20 åriga utlandsvistelse som opera-sångerska.

I samband med att jag flyttade till Zürich och bildade familj började jag även att undervisa. 1992-1998 var jag musiklärare och körledare på gymnasiet Kantonschule Oerlikon i Zürich och från 1992 tills att jag flyttade till Berlin i februari 2000 var jag sångpedagog på Konservatorium und Musikhochschule Zürich. Fram till dess att mitt första barn föddes 1993 var jag dessutom körledare för den skandinaviska kören Nota Bene och Männerchor Rüschlikon. Det var under denna tid som jag genom att stödja gymnasiekören med de båda andra körerna kunde påbörja en mycket positiv utveckling för skolans kör. Kantonschule Oerlikon (ett långtidsgymnasium åk 7 – 12,5) hade 1200 elever. På skolan fanns en symfoniorkester, ett Big Band, en teatergrupp, en dansgrupp och kören som hade 25 deltagare när jag övertog den. Skolans ledning hade klokt nog lagt en spärrtimme på fredagslunchen för att alla på skolan, såväl lärare som elever, skulle ha en möjlighet att delta i kören.

Min kollega, som ledde symfoniorkestern önskade att vi tillsammans skulle göra en konsert med kör och orkester till sommaravslutningen – temat var engelsk musik. Efter ett tags sökande valde jag verket *Serenade to Music* utav R. Vaughan Williams och förenklade körstämmorna något. Ur mina båda andra körer hämtade jag förstärkning för tenor- och basstämman och plötsligt började det att låta om kören! Flera elever och även lärare ville nu vara med och sjunga, och snart hade skolans egen kör 80 sångare. Det var härligt att uppleva hur lärare och elever och även andra körsångare utanför skolans värld plötsligt alla ”satt i samma båt” och gemensamt kämpade för att lösa den gemensamma arbetsuppgiften. Det är mycket denna positiva upplevelse som har drivit mig i min ambition att få hela Markaryd att sjunga – *MARKARYD CANTAT!*

1.1. Hur projektet kom till

Som nyinflyttade i Markaryd blev vi av kommunen inbjudna till en välkomsträff där man undrade om vi ville bidra med något till kommunens utveckling. Jag erbjöd mig att arrangera en nyårskonsert 1 januari, 2005 och till hösten startade jag även en sångkurs "Sjung och må bra!" som riktade sig till dem som ville sjunga i kör och samtidigt få lära sig en grundläggande sångteknik. Deltagarna, som till stor del kom från kommunens kyrkokörer, underströk behovet av sångtekniskt arbete efter som man inte hann med detta vid körrepetitionerna. Kursen fick en uppföljning våren 2006 med "Sjung bra i kör".

I oktober 2006 fick jag idén att försöka samla sångintresserade till en projektkör för att uppföra ett större verk med orkester. Den 17 oktober presenterade jag min idé för Eva Albin, förvaltningschef för Utbildnings- och kulturförvaltningen i Markaryd, som gav mig mandat att göra ett mera detaljerat projektförslag med en ekonomisk kalkyl till den 22 november.

Jag tog samma dag kontakt med vd för Markaryds Sparbank, som även tidigare visat sitt stora intresse för kultursatsningar i Markaryd. Han ställde sig positiv till idén och upplyste mig om att det hade bildats en kommitté för Markaryds 700-års jubileum år 2007 där även han ingick, och att de i december skulle uppmana invånarna i Markaryds kommun att föreslå olika evenemang för jubileumsåret. Jag såg nu möjligheten att gestalta en jubileumskonsert som skulle avsluta jubileumsåret 2007 och dokumenterade detta i min projektbeskrivning den 25 oktober. Jag skickade även en förfrågan till Musik i Syd, som även tidigare givit bidrag till min egen konsertverksamhet. De trodde på mitt koncept och ville se ett budgetförslag. Jag tog in offerter från bl.a. Christianstad Symfoniker, X-Chamber Hässleholm, Musica Vitae och Halmstad Kammarorkester och gjorde en preliminär budget för projektet.

Eftersom Markaryds kyrka är den plats i kommunen som är bäst ägnad för en akustisk konsert uppsökte jag kyrkoherden för att presentera mitt projekt. Han upplyste mig om, att Markaryds kyrka år 2007 firade sitt 150 års jubileum och i samband med detta skulle renoveras, men att det nog gick att genomföra en konsert ändå. Det nya konceptet blev nu: Jubileumskonsert Markaryd 700-år i Markaryds kyrka som fyller 150 år. Jag samtalade med organisten/körledaren i Markaryds församling, som ställde sig helt bakom min idé. Även representanten för Sensus Studieförbund var positiv och föreslog att jag skulle presentera projektet vid Finnvedens Körförbunds årsmöte i maj dit samtliga kyrkokörer och körledare i Markaryds kommun med omnejd var inbjudna.

Då jag gärna ville uppmuntra till mera sång i skolorna, tog jag även kontakt med rektorerna på grund- och gymnasieskolorna i Markaryd och föreslog att elever skulle kunna delta i projektet genom att man erbjöd körsång som elevens val åk 6-9 och som fri aktivitet på gymnasiet. Skolledningen var intresserad, och det bestämdes att jag skulle informera eleverna om projektet.

Jag tog även i november kontakt med Regionsförbundet Södra Småland, för att höra om möjligheterna till ett projektbidrag. De visade sig vara mycket intresserade, och jag får senare även veta, att man gärna såg en förbindelse med Linnés 300-års jubileum. Därför ringde jag komponisten Olof Lindgren, som ett halvår tidigare skickat mig sina kompositioner ”Linnea” och ”Blomstervandring”. Han erbjöd sig att orkestrera Linnea som då kunde få sitt uruppförande vid konserten. Jubileumskonsertens slutgiltiga koncept blev nu en hyllning till triumviratet Markaryds kommun – Markaryds kyrka – Carl von Linné.

Den 31 januari 2007 fick Eva Albihn Utbildnings- och Kulturnämndens samtycke till att ge projektet Markaryd Cantat ett bidrag. Därmed lades ”grundstenen” (som sedan kompletterades med bidrag från Kommittén för Markaryds 700-års jubileum, Regionsförbundet Södra Småland, Markaryds Sparbank, Musik i Syd, Sensus, Markaryds församling och H-Tryck) – och projektet kunde börja!

2. PROJEKTETS SYFTE OCH FORMULERING AV FORSKNINGSFRÅGAN

Syftet med det här arbetet har varit att dokumentera genomförandet av projektet ”Markaryd Cantat” och att belysa dess problematik samt att se huruvida de för projektet uppsatta målen har realiserats.

Målen med projektet Markaryd Cantat var:

- att stimulera till ökad sångaktivitet/körverksamhet i skolan och Markaryds kommun
- att skapa närkontakt med klassisk musik såväl för deltagare som för åhörare
- att bidra med en jubileumskonsert som avslutning på Markaryds 700-års jubileum, Markaryds kyrkas 150-års jubileum samt Linnés 300-års jubileum
- att genom denna aktivitet ”bygga broar” mellan olika grupperingar (t.ex. generationer, kommun och kyrka, olika yrkesgrupper, vana och ovana körsångare etc.)

Målgrupper för projektet var:

- skolan – i första hand åk 7-12
- redan befintliga körer
- allmänheten i Markaryd Kommun med omnejd

Mot bakgrund av ovanstående blev min forskningsfråga:

FORSKNINGSFRÅGA: På vilket eller vilka sätt har projektets målsättningar uppnåtts?

Forskningsfrågan har delats upp i följande delfrågor:

- *Hur har intresset för sång/körsång i skolan och i kommunen påverkats?*
- *Hur har deltagarna i projektet utvecklats sångtekniskt och musikaliskt?*
- *I vilken omfattning har ett intresse för klassisk musik väckts?*
- *Hur har arbetet mellan de olika körerna och de olika grupperingarna fungerat?*
- *I vilken mån har projektet bidragit till jubileumsfirandet?*
- *Vilka andra, inte förutsedda konsekvenser har uppstått?*
- *Vilka andra visioner för framtiden har projektet genererat?*

3. TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER

I detta kapitel beskriver jag teorier och reflektioner över nyckelbegreppen i projektet Markaryd Cantat: *sången, körsången, klassisk musik och brobyggande mellan grupperingar*

3.1. Sången

Sången har kommit i stryckklass. Under 90-talet har fokus i musikämnet hamnat på att lära sig grundläggande spel på gitarr, bas och trummor. Detta imponerar förstås på föräldrar som från sin egen skoltid minns att man ”bara” sjöng på musiklektionerna. Men 30 personer ska lära sig spela gitarr samtidigt. Ska man få tid att göra det med en hel klass så är det sången som ryker. Barn kan gå igenom en hel skoltid utan att behöva ta en ton.

(Anne Johansson, metodiklektor vid Musikhögskolan i Göteborg i artikeln ”Sången i stryckklass”, Expressen april 2007, Gunilla Brodrej)

I den nationella utvärderingen av grundskolan 2003: ämnesrapport musik (Sandberg, Heiling & Modin, 2005) fastställs i elevernas öppna svar, att sången som är ett basalt och grundläggande uttryckssätt inte längre har den positionen i åk 9 utan får stå i bakgrunden till förmån för det instrumentala spelet. En anledning anses enligt utvärderingen vara att röstomfånget i popmusiken är för krävande och att eleverna (i första hand pojkarna) befinner sig i målbrottet. En annan anledning anses vara att sången i samhället rent allmänt har minskat. Ambitionen att låta musiken i samhället återspeglas i musikundervisningen, kan resultera i ett för ensidigt musikval, som inte är positivt utvecklande för rösten. Det är förståeligt att man för att möta ungdomarna väljer att göra det med hjälp av deras eget tonspråk, men man måste även möta dem där de befinner sig i sin röstutveckling och anpassa litteraturen därefter. Som sångpedagog kom jag i höstas i kontakt med en sångerska som skrikit sig igenom sin musikutbildning på gymnasiet (estetisk linje) för att hennes sång skulle höras när killarna spelade på sina förstärkta instrument. Hon hade visserligen sjungit i mikrofon, men hade inte fått någon sångteknisk hjälp. Flickan, hade fått stämbandsknutor och kunde det första halvåret inte delta i sången på den nypåbörjade musikutbildningen

Som sångpedagog möter jag och mina kolleger med jämna mellanrum tonårsflickor som behöver hjälp med trötta röster, som sjungit för starkt och med för mycket bröstklang. En av mina 16-åringar kom i våras med uppmaningen från skolans ”sånglärare”, att ”du måste skrika mer om du ska få MVG”. Jag tänkte att det måste vara en missuppfattning, men flickebarnet var bestämd: så menade läraren.

(Margareta Jonth, konsertsångerska och sångpedagog, vice ordf. i Kammarmusikförbundet Artikel ur RÖSTLÄGET 2. 2007)

Även i de första skolåren (åk 1-6) då sången ännu inte ”kommit i strykclass” bör man vara uppmärksam på valet av sånglitteratur med betoning på att det är viktigt att sjunga med barnen i deras naturliga läge. Gunnel Fagius, (2007) musiklärare och pedagog, är en av initiativtagarna till projektet ”Rädda Barnasången!”. Hon menar att barn allt tidigare influeras av inspelad musik, sjungen av vuxna i tonlägen som egentligen inte passar barnrösten. Eftersom barnen gärna vill härma de låga starka vuxenrösterna pressar de sina röster på ett sätt som i längden kan ge problem med heshet och knutor på stämband. Hon betonar att det inte handlar om att peka ut vissa musikgenrer som dåliga för barn, utan i stället om att anpassa den repertoar man sjunger till barnens röster. Tillsammans med röstforskare i Röstfrämjandet tog Gunnel Fagius initiativ till en studie om barnröstens fysiologiska förutsättningar. I ett pilotprojekt på en förskola, fick lärare och barnskötare lära sig att sjunga tillsammans med barnen i ett ljusare tonläge. Man märkte att barnen då hade lättare att styra sina röster och lära sig melodier utantill. Det handlar om att ge verktyg för att vuxna som sjunger med barn ska kunna hjälpa barnen att hitta och förvalta sin egen sångröst.

Det finns ett sångarv att förvalta som samtidigt förnyas hela tiden. Att sjunga är att bära med sig språket och det behöver vi göra från det vi är små... (Att sjunga) är ett sätt att upptäcka sig själv, ett sätt att växa. Men de (barnen) kan inte göra det helt på egen hand. De är beroende av att generationer av barn som blivit vuxna får lämna över sina sånger. Sånger är som vandringspokaler och stafettpinnar som måste lämnas vidare... Att sjunga tillsammans, vare sig det är på allra enklaste sätt eller på hög konstnärlig nivå förutsätter att sång får en självklar plats i samvaron mellan människor. Ett samhälle som ger rum för sång från de första sekunderna i livet, genom hela skoltiden och för alla åldrar resten av livet gör ett gott val.

(Fagius, (red) 2007, s. 83)

3.2 Körsången

Finns det något som bättre kan demonstrera social solidaritet än en kör? Många människor samlas för att utföra något som inte kan göras av en ensam person, oavsett hur begåvad han eller hon kan tänkas vara. Varje enskild insats är lika viktig, och en enskild persons fel kan spolia allt.

(Kodaly, citerad i Varköy, 1996, s. 74)

Den sociala gemenskapen i en kör fyller en funktion som är minst lika viktig som de positiva musikaliska upplevelser som körsjungandet ger. Man har musiken som gemensamt intresse och det gemensamma musikaliska skapandet ger en delad glädje och känsla av samhörighet och trygghet. De sociala och musikaliska aspekterna är intimt förbundna med varandra och förutsätter varandra. Det finns en stark närhet till andra människor i en kör oavsett personlig

bakgrund och social status. Starka gemensamma musikaliska upplevelser förhöjer motivationen och bidrar så till kördeltagandet. Men kören är även ett forum för körsångare att förverkliga och utveckla sig själv. Därutöver har körsjungandet som effekt, att man blir gladare, pigare och mer harmonisk (Jurström 2001).

Heiling belyser i sin avhandling ”Spela snyggt och ha kul” (2000) det situerade lärandet i ett amatörbrassband. Han visar hur kunskap skapas genom interaktion med andra – hur det musikaliska kunnandet utvecklas och återskapas i en social process. Ofta förekommer ett mästare – lärlingsförhållande som Heiling vill utvidga till att även inkludera gesällen – dvs. en medlem som redan nått långt i sin musikaliska utveckling. Även Stenbäck beskriver i sin licentiatuppsats ”Lärande i kör” samma fenomen – dvs. hur en kärna av vana sångare i en kör ofta fungerar som förebilder och stöd för de mera ovana sångarna som oftast inte läser noter och sjunger mera ”på känn”. Tillsammans med körledarens kompetens utgör dessa ledsångare därför en kunskapskälla som de andra får del av, det som Vygotsky benämner en *zone of proximal development*. Det är framför allt de oerfarna körsångarna som är medvetna om sin utveckling medan de erfarna körsångarna kanske inte förstår vad de kan lära i en sådan situation – att det möjligtvis finns en underliggande tanke att de ska tränas att bli mer initiativrika körsångare (Stenbäck 2001).

Heiling nämner även, att det är viktigt för nybörjaren att utveckla en gruppidentitet då lärandet och identiteten är aspekter av samma fenomen. Inom gruppen finns en hierki utav roller – mot bakgrund av sitt musikaliska kunnande hittar man sin plats i det sociala systemet (orkestern eller kören) och påbörjar sin lärprocess. Jurström (2001) skriver att rollidentiteterna i lärprocessen kan variera i olika kontexter – det sker en ständig rörelse i form av utbyte av erfarenhet och kunskap mellan alla deltagarna. Lärprocessen främjas också genom ett varierat arbetssätt, så som att förutom de vanliga körrepetitioner med körledaren i centrum ha stämrepetitioner där *gesällen* (en duktig körmedlem) övertar *mästarens* (körledarens) roll eller att ha körhelger med någon gästande körledare, vilket ger nya intryck och nya lärdomar. Genom denna rörelse mellan olika kontexter utvecklas sångaren gradvis.

I och med att obligatoriet att ha en skolkör har upphört och att skolkörens existens nu blivit en förhandlingsfråga mellan musiklärare och rektor, har på många skolor även en utomordentlig möjlighet att musicera i grupp försvunnit. I sitt examensarbete ”Körsång i skolan – självklart eller inte?” (2007) skriver Leesment Bergh:

Utifrån enkätsvaren har det visat sig, att 40 % av Malmös högstadieskolor har en skolkör. Av de 60 % högstadieskolor som inte har en skolkör tycker samtliga musiklärare att skolan borde ha en skolkör. De flesta musiklärare är villiga att leda en skolkör men alla är inte lika pigga på att starta upp en skolkör eftersom det inte finns något utrymme i elevernas scheman för att ha körsång på. (s. 14)

En del musiklärare verkar tro att eleverna hellre vill sjunga som solister än i körsammanhang. Studien har visat på att det kan vara många olika faktorer som styr en musiklärare i kampen om att bedriva skolkör på Malmös högstadieskolor. Nedskärningar och svagt intresse från skolledningen är bara några utav problemen som kan göra uppgiften ganska omöjlig. Resultatet har dock visat att samtliga musiklärare tycker att deras skola borde ha en skolkör men de är inte helt säkra på om de vill eller orkar kämpa för det. (s. 16)

Lindgren och Folkestad (2005) skriver att det pågår en livlig diskussion angående legitimitetsfrågan kring estetisk verksamhet såväl inom det pedagogiska forskningsfältet som inom skolan. Ofta söks legitimitet till förmån för andra fält. Forskningsstudierna kring transfereffekter mellan konst/estetik och exempelvis verbala eller matematiska förmågor är omfattande. I hårdare ekonomiskt klimat får inte sällan kulturella verksamheter stryka på foten och därigenom ökar också legitimitetskraven. Frågan om hur vi ser på kunskap och lärandeprocesser blir än mer central i en avreglerad skola, där ansvaret för verksamhetens innehåll och ekonomi avgörs på lokal nivå.

Den svenska körtraditionen har sina rötter i folkrörelserna. Hans Lundgren, director musices vid Linköpings universitet och ordf. i Föreningen Sveriges körledare, skriver i en debattartikel ("Körsången i snålblåst" corren.se 2003-01-31) att det numera finns en tendens i Sverige och i övriga västvärlden som yttrar sig i allt mindre engagemang i ideella organisationer och en allt mer utbredd individualism. Dagens sångare satsar hellre på sig själv och den egna upplevelsen och har svårare för att under en längre period engagera sig och vara med och bygga upp ett kollektiv. För att körlivet ska ha en framtid, anser han, att man ska återupprätta körsången i skolorna, åter utbilda musiklärare och kyrkomusiker att föra traditionen vidare och utveckla den, inte nöja sig förrän det finns sångklasser med välutbildade körlärare i varje kommun och i varje län en organisation med körkonsulenter ansvariga för det breda körlivet.

3.3. Klassisk musik

I Sverige är vi tillbaka på ruta ett, när nu årgångar av skolbarn aldrig kommer att ha mött levande klassisk musik i grundskolan. Vid en paneldebatt i STIM:s regi våren 2004 om den Svenska Musikens Framtid, var pessimismen stor när det gällde grundskolan. Skolan har gett upp när det gäller att ge barnen kunskap om eller möten med konstmusik menade flera av deltagarna. Från Skolverket hade det hävdats att "det inte går att undervisa elever i

konstmusik, eftersom de inte har några som helst referenser till den”. Var ska barn, unga och vuxna få ovannämnda referensramar till klassisk musik? TV och Radio ger dem inte. Media drar starkt åt den kommersiella musiken. Radions utredningsinstitut RUAB har nyligen visat att 1,7 miljoner svenskar svarar att de är ”mycket intresserade av klassisk musik”. Detta avspeglar sig inte i TV och radio (den musikaliska delen av P2 undantagen) vill jag påstå, och det som inte syns finns inte. Hur ska man kunna efterfråga något, om man inte vet att det finns?

(Margareta Jonth, konsertsångerska och sångpedagog, vice ordf. i Kamarmusikförbundet Artikel ur RÖSTLÄGET 2. 2007)

Det moderna samhället kan enligt Pierre Bourdieu delas upp i olika *fält* (sociala strukturer) med särskilda koder (spelregler, värderingar). Varje fält har sitt *habitus* – dvs. sitt sätt att vara och bemöta världen (Moe, 1994). Det kan i vårt multikulturella och snabbt växlande samhälle vara svårt att hitta sitt *habitus* – och för många ungdomar är det i *musiken* som de finner sin identitet. Musikundervisningen ska möta elevernas musik och samtidigt ha som uppgift att skola dem till öppenhet och förståelse för andra musikriktningar. De ska utvecklas till reflekterande och kritiska musikyssnare och utövare och vara väl medvetna om de ”utommusikaliska” krafter som styr musikutbudet. Trots detta får den ursprungliga glädjen för musik och i synnerhet respekten för den egna musikidentiteten aldrig gå förlorad! En konfrontation med ett annat ”musikspråk” kan till att börja med verka hotande men är, om man öppnar sig, inte ett hot utan en möjlighet att växa. Det är vår skyldighet att öppna dörrar till många musikaliska världar som finns både i vår tid och i förgångens tid så att eleverna genom dessa möten kan växa och sedan själva kreativt kan bidra till morgondagens musik.

Det är i detta avseende lika lite meningen att omskola alla elever till företrädare för klassisk musik som till företrädare för rock-musik. Även om en viss musikstil bara är mycket starkt bidragande för identitetskänslan för ett visst socialt fält är kunskapen om denna musik och dess kvaliteter viktig för alla. Det är inte bara frågan om att förstå *annan musik*, det är även frågan om att förstå de *andra människor, tider och miljöer* som skapat just denna musik. Med detta som referens kan man även bättre se och förstå sin egen musikidentitet.

“The function of formal schooling is to extend and broaden the cultural experience that emerges through enculturation. Knowledge in music grows out of the contradictions that old habits and the new situation form” (Westerlund 2002). Enligt Westerlund, menar Elliott, att man inte kan tillgodogöra sig musik som lyssnare utan att själv ha musicerat. Musikyssnandet och musicerandet är båda inbegripna i det situerade lärandet kallat *musicianship* vilket ger konstruktiv kunskap, självväxt och självkunskap. Att möta eleverna med deras egen musik och att

låta dem uppleva och förstå den genom det egna musicerandet kan vara en bra utgångspunkt som ger eleverna ett förtroende att våga vidga sina vyer och även ta till sig annan musik.

I discovered that I did not have to give up who I am, and that in fact I could not do so, but that I could be something I never was before in adapting myself to a way of experience quite new to me. My selfness was not abandoned: it was expanded.

(Reimer citerad av Westerlund 2002, s. 205)

3.4. Projektarbete ur ett sociokulturellt perspektiv

Ewert, Liedholm & Lindberg (2004) beskriver ett *starkt nätverk* som en mindre och i sammanhanget väldefinierad grupp medan det *svaga nätverket* ofta utvecklar relationer mellan grupperingar. Det svaga nätverket kan på ett funktionellt sätt utan att stänga inne eller utesluta någon förena en mängd människor kring något behov, tema eller intresseområde. Möjligheten att skapa kontakt mellan olika delar av samhället antas öka med ett utvecklat svagt nätverk – vilket är en betydelsefull aspekt i integrationsprocessen. I detta sammanhang nämns även begreppet *linkworker* eller *överbryggare* – dvs. en ledare som har mandat att nyttja redan befintliga broar respektive och/eller stimulera byggandet av nya broar till och mellan nätverk där medlemmarna är isolerade i sin egen krets

Säljö (2000) beskriver sociokultur som ett samspel och samarbete mellan människor där den sociokulturella individen eller gruppen utvecklar sina kognitiva färdigheter. ”Det handlar om hur människor tillägnar sig och formas av deltagande i kulturella aktiviteter och hur de använder sig av de redskap som kulturen tillhandahåller” (Säljö, s.18). Lärandet sker i interaktion mellan individer och just samspelet mellan individ och kollektiv är i fokus i ett sociokulturellt perspektiv. Han beskriver även Vygotskys tanke att människor ständigt befinner sig under utveckling och förändring och att vi i varje situation i olika samspelesituationer har möjlighet att ta över och ta till oss – *appropriera* - kunskaper från varandra. Vygotsky definierar i sammanhang med detta dynamiska sätt att betrakta människors utveckling och lärande begreppet *utvecklingszon* (*zone of proximal development, ZPD*) som skillnaden mellan vad en individ kan prestera ensam och vad individen kan prestera med handledning. I samspelet mellan grupperna eller individerna är olikheten i kunskapsnivå viktigt för att en rörelse inom ramen för utvecklingszonen ska komma igång. I sitt slutord skriver Säljö: ”Samtalet

mellan den mer kompetente och nybörjaren måste alltid pågå. Och det är också just i interaktion mellan människor som kunskaper och färdigheter får liv” (Säljö 2000, s. 250).

Giddens menar att vi lever i en postmodern tid som präglas av traditionernas minskade betydelse vilket resulterar i en individuell medvetenhet. Vår globaliserade era medför nya former av frihet men leder också till ökad osäkerhet och ångest. Denna individualisering är enligt Beck ambivalent - ”det andra moderna” karaktäriseras av upplösning och nya kombinationer av förhållandet mellan människa och samhälle. Även Luhman tar upp osäkerhetsaspekten. Vårt sociala liv handlar enligt honom om att hantera denna osäkerhet i samspelet genom att utveckla en rad mekanismer som religion, moral, institutioner, normer och roller. Genom kommunikation (reflektion av uppfattningar och handlingar) skapas *mening* i sociala *system* som då blir operativa. System som skapar mening skapar även en *struktur (meningsstruktur)* som ger systemet gränser och därmed även stabilitet (Moe 1995).

På loggan för Markaryds Kommuns 700-års jubileum är motivet en bro. Naturligtvis, tänker många, det är ju den nya E4 bron över Lagan. Kanske är det också en bro som överbryggar en tid på 700 år, då och nu. För mig blir bron en symbol för att olika grupperingar i kommunen ska kunna förbindas i ett gemensamt projekt. Projektet Markaryd Cantat ska bilda en *struktur* som under en viss *tid* år 2007 i *rummet* Markaryd ger möjlighet till ett *socialt samspel* (med ny rollbesättning och nya regler) mellan grupper i kommunen som kanske annars inte kommer i beröring med varandra. Det är mycket möjligt, att kommunen med sitt beslut att fira Markaryds 700 år har haft samma intentioner, nämligen att erbjuda kommunens invånare en struktur att fylla med meningsfull interaktion med det formella syftet att fira jubilarerna. I vilket fall som helst får man se en sådan gemensam aktivitet som något väldigt positivt och utvecklande - såväl för gruppen som helhet som för individen.

Målet för kulturstrategin i Region Södra Småland har bl.a. varit att skapa ett livskraftigt, kreativt kulturklimat med innovationskraft. Målen fokuserar framför allt på tillgänglighet, bemötande och delaktighet.

Kultur är mer än bara ett värde för individen i form av själslig stimulans. I dagens postindustriella samhälle är kultur en fråga om överlevnad för orter, städer och regioner. Individer och företag söker sig till platser som kan erbjuda en god livsmiljö och som kan erbjuda individen goda förutsättningar att förverkliga sina livsdrömmar.

(Göran Cars citerad i Landstinget Kronobergs kulturstrategi 2006-2010)

4. PROJEKTBESKRIVNING

Projektet *Markaryd Cantat* genomfördes *september-december 2007* och riktade sig till Markaryds kommuns invånare. Dessa erbjöds att under min ledning studera in bl.a. Lars-Erik Larssons *Förklädd Gud* och framföra detta tillsammans med Halmstads Kammarorkester vid en jubileumskonsert den 15 december i Markaryds kyrka i samband med Markaryds kommuns 700-års jubileum. Deltagare i projektet blev *skolkören* (elever ur årskurs 6 och 7), som repeterade på skoltid och *stora kören* (gymnasieelever, kommunens kyrkokörer samt nytillkomna sångare från Markaryds kommun med omnejd) som repeterade på kvällstid. I följande kapitel beskrivs hur projektet utformades och genomdrevs för att göra det tillgängligt och intressant för så många som möjligt.

4.1. Tillgänglighet

Tillgänglighet var ett nyckelord i det här projektet. Det gällde att nå ut till så många av kommunens invånare som möjligt, att ge dem goda förutsättningar att delta i projektet och att stödja alla i läroprocessen. För att projektet skulle bli tillgängligt för så många som möjligt gjordes följande arrangemang:

4.1.1. Information

Skolan

Den mest intressanta målgruppen i projektet var eleverna på högstadiet och i gymnasiet. Det var också de som var svårast att nå ut till, eftersom de flesta saknade referenser till klassisk musik och körsång. Och det var just därför desto viktigare att väcka deras intresse.

Eftersom projektet skulle erbjudas som elevens val för årskurs 6-9 erbjöd jag mig att i december 2006 komma till samtliga årskurser (5-8, som valde för årskurs 6-9) och göra en kort information om projektet och sedan följa upp med ”prova-på-körsång” lektioner i januari. Därefter skulle eleverna göra sitt val. Den 4 och 5 december gick jag så runt till klasserna när de var samlade och informerade dem, att jag planerade en konsert för stor kör och orkester som avslutning på jubileumsåret 2007 och att projektet var öppet för alla från årskurs 6. (Eftersom

jag då ännu inte bestämt vilka verk som skulle göras presenterades inte repertoaren). Jag återkom därefter den 29 och 30 januari och 7 februari så att de som ville kunde få prova på att sjunga i stämmor – till att börja med i kanon. De absolut bästa och mest entusiastiska sångarna fanns i årskurs 5, därefter dalade intresset till att i årskurs 8 vara nästan obefintligt. Det visade också anmälningarna till kursen: årskurs 5 (14 st), årskurs 6 (8 st), årskurs 7 (7 st), årskurs 8 (0 st). Sammanlagt anmälde sig 29 elever varav 8 pojkar.

Motsvarande information med möjlighet att prova på körsång genomfördes på gymnasiet den 15 och 22 mars. Här var det p.g.a. kurssystemet inte möjligt att uppsöka en ”hel klass”. Resultatet blev, att jag inte nådde ut till alla och att man inte heller som grupp kunde ta till sig informationen för att t.ex. diskutera ett eventuellt intresse. Endast tre anmälde sig – alla flickor.

Befintliga körer

Eftersom det inte var min avsikt att med projektet skapa en konkurrerande kör utan tvärtom, att uppmuntra den redan befintliga körverksamheten, var det på ett tidigt stadium viktigt att uppsöka körledarna och höra om de skulle kunna tänkas vara intresserade av ett gemensamt projekt. Den 11 december träffade jag således körledaren i Markaryds församling. Han visade intresse för projektet, men ville förankra det både med församlingens kyrkoherde och med deltagarna i kören. I ett möte med kyrkoherden och körledaren i Markaryds församling den 2 maj samtyckte man till ett samarbete och till att Lars-Erik Larssons *Förklädd Gud* skulle få uppföras vid en jubileumskonsert i Markaryds kyrka den 15 december 2007. Körledaren ville emellertid även att kören ska få en möjlighet att ta ställning till projektet och bad mig att komma till deras avslutningsrepetition. Samma dag talade jag med en representant för Sensus studieförbund, som upplyste mig om att Finnvedens Körförbund skulle ha årsmöte i Traryd den 6 maj, och att alla kyrkokörer i Markaryds kommun med omnejd är inbjudna. Jag åkte dit och presenterade min projektidé samt lät dem lyssna till utvalda ställen ur *Förklädd Gud*. Man visade allmänt ett stort intresse. (Det fanns körsångare som inte tillhörde Markaryds kommun som undrade om även de fick delta i projektet, vilket de naturligtvis fick). En del körsångare hade sjungit verket för c:a 25 år sedan och ville mycket gärna sjunga det igen. Den 10 maj hade Markaryds kyrkokör sin vårkonsert, och eftersom jag ännu inte kände till kören gick jag dit för att evaluera sångarmaterialet. Jag blev positivt överraskad av att det i kören fanns sångare även med goda solistiska kvaliteter. Den 15 maj presenterade jag så mitt projekt för Markaryds kyrkokör (bara en del av kören hade varit närvarande vid mötet i Traryd). Det bestämdes nu, att Markaryds kyrkokör skulle bilda en kärna i projektet och att repetitionerna skulle förläggas till körens normala övningstid. Med de övriga köerna (S:t Andreas, Hinne-

ryds och Traryds kyrkokörer) gjordes ett arrangemang med körledarna så att deras körer endast behövde delta vid vissa repetitioner.

Allmänheten

Efter att man i ett möte den 14 juni gjort en avstämning om ett samarbete mellan Markaryds kommun och Markaryds församling i samband med projektet, beslutades att informera allmänheten via press, annons och ett informationsmöte:

- Pressmeddelande med *projektbeskrivning* 2007-06-19.
Artiklar i Norra Skåne och Smålänningen 2007-08-20.
- Pressmeddelande 2007-08-16 med *information om samarbetspartner i projektet*.
Artiklar i Norra Skåne och Smålänningen 2007-08-17.
- Annons om informationskväll i Smålänningen 2007-08-17 samt i Veckobladet (som delas ut till alla hushåll i Markaryds Kommun) 2007-08-16.
- Informationskväll för allmänheten på Kulturhuset i Markaryd 2007-08-22 med presentation (även i skrift) utav projektet samt uppspelning av valda delar utav "Förklädd Gud". Intresseanmälan.
- Svenska Kyrkans annons för körsång i Markaryds kyrka i Veckobladet 2007-08-23.

Därutöver informeras allmänheten genom uppföljande artiklar:

- Artikel om prova-på-repetition 2007-09-12 i Norra Skåne 2007-09-15.
- Artikel från första gemensamma körrepetitionen 2007-10-17 med *presentation utav alla körledarna* i Norra Skåne och Smålänningen 2007-10-19.
- Affischer för Jubileumskonsert delas ut 2007-11-21.
- Annons för konsert 2007-11-30 Smålänningen (veckobladet 2007-11-29)
- Artikel inför konsert 2007-12-12 Norra Skåne.

4.1.2. Tider

Skolkören

För att underlätta en medverkan i synnerhet för de skolungdomar som hade skolskjuts, erbjuds en medverkan i projektet på skoltid (elevens val respektive fri aktivitet). Den ursprungliga schemaläggningen var tänkt som ett block på 120 minuter med följande indelning: 40 min högstadiet – 40 min högstadiet + gymnasium – 40 min gymnasium. Tanken var att varje grupp skulle få en egen tid då man kunde fokusera på stämövning och egna specifika pro-

blem. Den gemensamma tiden var tänkt som en dynamisk ”utvecklingszon” där de äldre ”gesällerna” skulle driva på inlärningsprocessen och motivationen hos de yngre deltagarna.

Tyvärr visade det sig att denna tidsplanering schematekniskt inte gick att genomföra. Det var logistiskt svårt att koordinera gymnasiet växlande schematider med grundskolans. Därför fick eleverna från gymnasiet komma till kvällsrepetitionerna istället. Tyvärr blockerades även eleverna i årskurs 8 att delta i körsången utav skolans schemaläggning (man hade lagt viktiga kärnämnen för årskurs 8 på samma tid som elevens val i årskurs 6 och 7). Detta innebar, att jag redan före kursens start förlorade de 7 eleverna ur årskurs 8. Denna situation gjorde tyvärr, att min tänkta arbetskonstruktion mästare-gesäll-lärling för skolkören inte längre fungerade. Min ursprungliga tanke var en skolkör årskurs 7 – 12 där de äldre eleverna skulle stödja de yngre (så som jag arbetade med gymnasiekören i Zürich) – nu hade jag en grupp från årskurs 6 och 7 som utan ”gesällernas” hjälp skulle klara av att bemästra körprojektet. Vid slutrepetitionerna tillkom ytterligare ett tidsproblem, nämligen att jag inte kunde förplikta eleverna att delta i slutrepetitionerna eftersom de inte låg på skoltid.

Medverkande körer

För att de deltagande kyrkokörerna även skulle hinna med sitt eget körprogram hade repetitionstiderna arrangerats som följer:

Markaryd Cantat Körens kvällsrepetitioner är förlades till Markaryds kyrkokörs normala repetitionstid, onsdagar 19-21 i Germundsgården i Markaryd. *Markaryds kyrkokör* gick ifrån den sista halvtimmen för egen repetition. *Traryds kyrkokör* kom varannan repetition samt alla slutrepetitionerna. *Hinneryds och Strömsnäsbruks kyrkokörer* kom ca var tredje gång samt alla slutrepetitionerna. Körledarna för Traryd, Strömsnäsbruk och Hinneryd ansvarade för att stämmorna till ”Förklädd Gud” även repeterades på deras ordinarie tid. Alla körmedlemmar var välkomna att utöver avtalad tid delta i körövningarna på onsdagskvällarna, vilket en del även gjorde.

I stort fungerade planen mycket bra. Naturligtvis var det vid de körrepetitioner när samtliga körer medverkar (vid två tillfällen förutom slutrepetitionerna) en helt annan gruppdynamik, men, vilket framgick av enkäten, hade kören inget emot att få arbeta i mindre grupper då och då. Denna omväxling gav också en variation i arbetsprocessen. Den sista halvtimmen på repetitionen (då Markaryds kyrkokör gått ifrån för egen repetition) var också ett lyckokast. Då

hade de nytillkomna sångarna, dvs. de som inte hade någon körvana, större möjlighet att få hjälp med sina sångtekniska eller musikaliska svårigheter.

Slutrepetitionerna och *konserten* var förlagda till helger (lördag 8 december, fredag kväll 14 december och lördag 15 december) så att så många som möjligt skulle kunna delta. Även sent tillkomna sångare med tidigare erfarenhet av att ha sjungit körverket "Förklädd Gud" gavs här en möjlighet att delta. Naturligtvis innebar denna frihet även ett visst osäkerhetsmoment – man visste egentligen först på konsertdagen hur hela kören skulle låta - men sluteffekten blev att denna tillgänglighet bidrog till att många slöt upp för att i slutändan bilda en imponerande och trots allt homogent klingande jubileumskör på 81 personer.

4.1.3. Krav

För att få delta i projektet krävdes ingen tidigare erfarenhet av körsång eller kunskap i notläsning. Det krävdes heller ingen provsjungning för att få delta i projektet. Vill däremot de deltagande att jag skulle lyssna på dem – för att t.ex. avgöra vilken stämma de ska sjunga – gjorde jag det. Två till nytillkomna sångare utan körvana, utnyttjade detta erbjudande. På "prova-på-körrepetitioner" de första två kvällsrepetitionerna (5 och 12 september, 2007) fick deltagarna själva bedöma om de vill delta i projektet eller ej. Tre sångare valde att inte fortsätta.

På "prova-på-körsång" i skolan januari 2007 fick eleverna, vilket tidigare nämnts, prova på att sjunga i stämmor (framför allt kanon) för att få en upplevelse av flerstämmig sång. Därefter kunde de fritt välja om de ville ha ämnet körsång som elevens val. Vad jag inte tänkte på, var att eleverna av logistiska skäl måste göra ett första-, andra- och tredjehandsval. Således kom till första repetitionen även elever som inte valt körsång i första hand. Två pojkar, som var mitt i målbrottet, bad att få byta val efter första repetitionen, vilket godkändes av skolan. Slutligen kvarstod en grupp på 15 elever.

Hade eleverna valt körsång som elevens val var de förpliktade att komma till repetitionerna som låg på skoltid – däremot inte på de övriga tiderna. Vill eleverna medverka i konserten förband de sig att delta i slutrepetitionerna. I föräldrabrev informerade jag om de två gemensamma repetitionstiderna med den stora kören (17 oktober och 28 november) och vikten av att eleven deltog för att en gång ha fått en riktig körupplevelse. Föräldrarna var välkomna att "tjuvlyssna" på repetitionen. Som kompensation för deltagandet i kvällsrepetitionen fick ele-

ven, i överenskommelse med skolan, ledigt från nästa elevens-val lektion. Till den första gemensamma repetitionen kom 10 elever, till nästa gemensamma repetition 8. På slutrepetitionerna och konserten deltog 8 elever.

4.1.4. Kostnader

Det kostade inte något att delta i projektet Markaryd Cantat oavsett om man deltog som enskild person eller i körgrupp. Det kostade heller inte något att lyssna på konserten, men antalet biljetter var begränsat. (Av totalt 600 biljetter avsattes ca 50 till Markaryds Kommun och sponsorer, 300 till de medverkandes anhöriga och 250 till allmänheten).

Kostnader för notmaterial, orkester, solister, marknadsföring och dokumentation, arvode för mitt arbete täcktes utav bidrag. (Se 4.2.1. De samverkande parterna - bidragsgivarna)

Till de budgeterade kostnaderna tillkom kostnader för eftersits för inbjudna gäster (som bekostades av Markaryds kommun) samt extra kostnader för kyrkovaktmästarna (som bekostades av Markaryds församling).

4.1.5. Arbetsmaterial

De ursprungliga *körpartituren* från Gehrmans förlag (trespråkiga) var svårlästa. I synnerhet basstämman har svårt att samtidigt läsa sin stämma och den svenska texten som hade lagts uppe vid sopranstämman. Gehrmans förlag gick med på att utan extra kostnad byta ut körpartituren mot en äldre utgåva med enbart svensk text. Text och notbild var i denna utgåva dessutom större, vilket underlättade notläsningen för samtliga stämmor.

Jag var väl medveten om att de flesta av skoleleverna inte läste noter, men valde att konsekvent arbeta med noter i hopp om att en viss förståelse för sammanhanget mellan notation och melodirörelse skulle utvecklas även om vi inte gick närmare in på detta. Eleverna fick till att börja med ett till sopran och alt *reducerat körpartitur* som jag skrivit ut med stor tydlig notbild och skrift (Finale NotePad). När jag insåg, att det blev för krävande för eleverna att lära sig altstämman lät jag samtliga sjunga med i sopranstämman. För att underlätta notläsningen reducerade jag deras körpartitur till sopranstämman. Sats 5 som ligger högt för sopranen utelämnades.

I den stora kören erbjöds alla att genom mig köpa en *CD-inspelning* av ”Förklädd Gud” (med Sten Frykberg och Helsingborgs Symfoniorkester till ett reducerat pris - kampanj från Naxos) att lyssna in sig på. Det var 22 sångare som valde att beställa CDn.

Som ytterligare ett övningsstöd spelade jag in körstämmorna separat (med ackompanjemang) åt de sångare som var osäkra (alt 2, tenor 2, bas 1 och bas 2). Det var sammanlagt 10 sångare som önskade en *övnings-CD* – tyvärr kunde jag endast leverera 8 stycken då min dator havererade. De inspelade körstämmorna blev en viktig hjälp för de osäkra sångarna. Några av dessa valde att även att spela in körrepetitionerna på egen medhavd inspelningsapparat

3.1.6. Val av repertoar

Lars-Erik Larssons *Förklädd Gud* har ett vackert men enkelt tonspråk där de melodiska stämmorna är relativt lätta att lära sig, även för inte notkunniga sångare. Att texten är på svenska (Hjalmar Gullberg) underlättar också instuderingsarbetet. Hjalmar Gullbergs dikt, som dels framförs av en recitatör, dels utav kören och även finns tryckt i programbladet, har en naturlig direktet som gör den lättillgänglig. Dessa faktorer gör att verket, även för en ovan konsertpublik, är lätt att ta till sig.

Verket i sin helhet tar endast ca 30 minuter och är relativt snabbt instuderat. Kören medverkar i fem olika satser, vilket gör det möjligt att t.ex. för skolkören göra ett urval som är anpassat efter deras förmåga.

Texten har en allmängiltighet som kan tilltala såväl en kristen som en icke-kristen och kan därför i detta sammanhang framföras i Markaryds Kyrka för en konsertpublik av olika trosuppfattningar.

4.2. Ett samarbete med möjlighet till egen profilering

Projektets intention var inte bara att genom ett samarbete skapa en helhet –en kör, en konsert – utan även att lyfta fram personerna eller grupperna som genom sin medverkan möjliggjorde helheten. För att projektet skulle vara meningsfullt för alla medverkande kunde man inte bara sätta upp ett allmännyttigt mål - man måste även, så gott det gick, ta hänsyn till de medverkandes individuella målsättningar.

4.2.1. De samverkande parterna – bidragsgivarna

Förvaltningschef Eva Albihn föreslog Utbildnings- och Kulturnämnden i Markaryd att stödja projektet Markaryd Cantat. Nämnden beslutade 2007-01-31 att ge ett bidrag på 25 000 kr och visade därmed andra potentiella bidragsgivare att de stödde projektet. Kontakten med andra bidragsgivare återupptogs nu och resulterade slutligen med de bidrag som följer:

- **Utbildnings- och Kulturnämnden i Markaryd** **25 000**
- **Kommittén för Markaryds 700-årsjubileum** **20 000**
- **Markaryds Sparbank** **20 000**
- **Regionsförbundet Södra Småland** **20 000**
- **Musik i Syd** **10 000**
- **Sensus** **3 000**
- **Markaryds Kyrka** stödde projektet med hela kyrkokörens deltagande, konsert – och repetitionslokal samt lokal för eftersits, vaktmästeri samt kaffe och kakor vid körövningarna
- **H-Tryck Markaryd** tryckte affischer och program gratis

Bidragsgivarna synliggjordes alla med sin logotyp på affisch, annons och programblad. Därutöver gavs i konsertprogrammet utrymme för kommunchefen att tala om 700-årsjubileumet, kyrkoherden talade om kyrkans 150-årsjubileum (och reciterade i Förklädd Gud) och VD för Musik i Syd talade om Musik i Syds växande engagemang i Markaryd. Jag erbjöd även, att en representant för Linnéårets firande kunde infogas som talare i programmet, men p.g.a. egna evenemang var de förhindrade att medverka.

4.2.2. De samarbetande parterna – musikalisk medverkan i projektet

I ovan nämnda artiklar 2007-10-19 presenterades körerna och deras ledare respektive företrädare. Samtliga körledare erbjöds att med den egna kören bidra med ett eget framträdande vid konserten – vilket dock ingen ville

Ursprungligen var tanken, att även skolkören skulle få bidra med ett eget framförande. Eftersom det länge var osäkert hur många som skulle delta i konserten (då de ej var förpliktade till det) och man således inte i god tid kunde förbereda sig, blev detta emellertid inte möjligt att genomföra.

Tre solister för konserten hämtades ur kyrkokörerna:

En tenor ur Markaryds kyrkokör sjöng Gounods *Ave Maria*, inledningsduett i *Cantate Jubilate* samt gjorde ett uruppförande av Olof Lindgrens ”Linnea” med Halmstad Kammarorkester.

En sopran ur Hinneryds kyrkokör sjöng sopranpartiet i *Förklädd Gud*.

En tenor ur Traryds kyrkokör sjöng inledningsduett i *Cantate, Jubilate*.

Dirigenten för Halmstad Kammarorkester, dirigerade förutom *Förklädd Gud* sitt eget verk *Festmusik Nr 3 till Markaryd 700 år 2007* samt Wilhelm Stenhammars *Mellanspel* ur kantan *Sången*.

4.2.3. Konflikter i samarbetet

Det intressanta, men även det svåraste med projektet, är att det bygger på ett samarbete mellan olika grupperingar i samhället med egna strukturer och rutiner. Olika spelregler ställs mot varandra. Det har redan nämnts svårigheten med att anpassa skolans logistik och regler med den logistik och de fordringar som normalt kan krävas av en vuxen kör vid ett repetitionsarbete inför en konsert. Även vid valet av konsertplats och verk var det viktigt att förena kommunens och kyrkans normer. I mitt samarbete med de olika grupperna i projektet var det viktigt att på ett tidigt stadium klargöra samtligas positionering. I samband med detta uppstod följande frågeställningar:

- Vem leder (äger) projektet?
- Hur fördelas anvarsuppgifterna (konstnärligt och administrativt)?
- Vem gör den slutgiltiga utvärderingen och redovisar resultatet till bidragsgivarna och allmänheten?
- Hur kan alla profitera av projektet utan att inskränka på de samverkande och samarbetande parternas anspråk?

Då en medarbetare vid kommunen och jag hade olika uppfattningar om våra ansvarsområden gjordes efter ett möte med Kultur- och fritidschefen ett skriftligt avtal där dessa frågor reglerades.

5. METOD

I detta kapitel presenteras de forskningsmetodiska överväganden som styr denna studie. Därutöver presenteras studiens design och resultatens giltighet och trovärdighet.

5.1. Metodologi

I oktober 2006 fick jag idén till projektet *Markaryd Cantat*, under våren 2007 fick projektet sin slutgiltiga form och i september 2007 påbörjades repetitionsarbetet. I oktober 2007 bestämde jag mig för att skriva om projektet som just då var inne i en mycket spännande fas. Jag fick kontakt med Gunnar Heiling på Malmö Musikhögskola som vänligt nog ställde upp som handledare för mig. När jag påbörjade projektet var jag således enbart projektledare och hade alltså ännu inte övervägt med vilken forskningsmetod jag skulle arbeta. Däremot hade jag i egenskap av projektledare under arbetes gång kontinuerligt samlat information och gjort mina tolkningar och utvärderingar utav projektets framåtskridande. Att som forskare i efterhand göra en utvärdering av projektet utan att ta hänsyn till dessa ställningstaganden skulle kanske vara korrekt, men jag bedömer att min bild av projektet som projektledare kan ge ett viktigt komplement till den bild av projektet som ges genom deltagarnas enkätsvar och genom artiklar och offentliga brev som skrivits utav dem som upplevt projektet som tredje person. Heiling (2001) beskriver denna form av datainsamling som *deltagande observation* – en tät beskrivning av det studerade fenomenet, gruppen eller miljön som förutsätter forskarens deltagande, alltså dennes interaktiva och kommunikativa närvaro i den grupp som studeras. Eftersom jag vid projektets början ännu inte hade för avsikt att göra ett forskningsarbete blev deltagarna heller inte ombudade att ge sitt samtycke till studien som därför kan anses vara en *dold observation*. Emellertid måste det ha varit klart för deltagarna att jag som projektledare av naturliga skäl kontinuerligt har observerat projektets och därmed även deltagarnas utveckling. Observationerna kan således inte betraktas som hemlighållna och etiskt oförsvarbara.

I och med att antalet deltagare i projektet var så stort valde jag att göra en skriftlig utvärdering. För de medverkande körsångarnas utvärdering utformade jag två frågeenkäter – den ena riktade sig till *skolkören* (bilaga 9.8.1.) och den andra till den *stora kören* (bilaga 9.8.2.). Enkäterna hade frågor med fasta svarsalternativ och hade således en hög grad av *standardisering* och *strukturering* vilket gav mig *kvantitativ information* (Patel & Davidson, 1991, 2003) som till viss del visualiserats med stapeldiagram (fig 1-6, s. 30, 34-35). Vid vissa frågor gavs även en möjlighet att kommentera eller utveckla svaret och som sista punkt hade deltagarna dess-

utom en möjlighet att fritt skriva vad de tyckte om projektet. På detta vis kunde jag även samla in kvalitativ information som bl.a. illustrerats med citat utav deltagarnas kommentarer (s. 33 och 41). Det ska tilläggas, att jag under hela projektets gång förde en dialog med de andra körledarna vilket även gav mig värdefull kvalitativ information. Denna information är emellertid inte dokumenterad.

Skolkörens frågeenkät innehöll frågor om elevernas förkunskaper och om hur de hade upplevt projektet. Den stora körens frågeenkät var tydligt strukturerad med rubriker på de ämnesområden till vilka frågorna var grupperade. Detta för att även ge deltagarna en överblick över de områden som var av intresse för mig i utvärderingen. Undersökningen, som var anonym, gjordes efter att projektet avslutats. Skolkören gjorde sin utvärdering den 28 januari 2007 (se s. 31) på elevens-val tid. Alla elever utom två var närvarande - dessa gjorde utvärderingen i efterhand. Stora kören kallades till ett möte onsdagen den 6 februari 2008 på Markaryds kyrkokörs repetitionstid. Efter att gemensamt ha tagit del av DVD-inspelningen från konserten gjordes den skriftliga utvärderingen av projektet. Därefter diskuterades ett eventuellt samarbete i framtiden. 50 sångare deltog i utvärderingen (se s. 34).

5.2. Design av egna studien

Förutom utvärderingsenkäter har även andra metoder använts för att samla in data för evaluering utav projektet. Här redovisas (i kronologisk ordning) de sätt jag har använt mig av.

1. Management-dagbok med korrespondens

För min egen överblick och som dokumentation förde jag dagbok över mina åtaganden parallellt med en dokumentation av fortlöpande korrespondens. Med hjälp av denna metod kunde jag strukturera mitt arbete och följa projektets utveckling. I efterhand kan jag med hjälp utav denna dokumentation tydligt urskilja projektets olika faser och se hur ett kontaktnät för ett projektsamarbete successivt byggs upp. Jag kan i korrespondensen även utläsa värderingar utav projektet innan det har startat – dvs. vad som gör projektidéns trovärdig.

2. Delrapporter till kommunen

I överenskommelse med Kultur- och fritidsnämnden i Markaryd lämnar jag i slutet på varje månad en skriftlig rapport över projektets fortskridande. Denna komprimerade redovisning ger mig i efterhand en tydlig överblick utav projektarbetet.

3. Ljudinspelning vid repetitioner

För min egen kontroll utav repetitionsarbetet samt som dokumentation spelade jag in de repetitioner då samtliga körgrupper deltog (17 oktober, 21 och 28 november samt 8 december 2007). För det fortlöpande arbetet behövde jag kontrollen för att lyssna till bl.a. balans och körklang samt för att rekapitulera repetitionen och så bättre planera inför nästa. I efterhand är dessa ljudinspelningar för mig en dokumentation utav körens utveckling.

4. Artiklar och publikationer

Under projektets gång inbjöds pressen att närvara vid repetitionerna för att projektets utveckling och resultat även skulle delges allmänheten. *Artiklar* från repetitionerna 12 september (prova-på), 17 oktober (första gemensamma körrepetition), 8 december (första repetition med orkestern) samt från konserten 15 december publicerades i *Norra Skåne* och *Smålänningen* (se bilaga 9.5.1. – 9.5.5.). Kommunchefen reaktion på konserten publicerades i ett nyhetsbrev på kommunens hemsida vecka 52, 2007 (se s. 42). Alla dessa publikationer ger en oberoende kvalitativ utsaga över projektet ur tredje personens perspektiv.

5. DVD dokumentation av konserten

Jag frågade kören och orkestern om det fanns ett intresse att vi skulle göra en DVD utav konserten till självkostnadspris. Då det visade sig att intresset var mycket stort, engagerade jag en ljudtekniker och en filmare för att dokumentera jubileumskonserten. DVDn kunde köpas av de medverkande till ett subventionerat självkostnadspris (120: -). Alla sponsorer erhöll en DVD gratis.

DVDn var förutom ett minne för alla deltagarna en slutprodukt av höstens arbete och en viktig kvalitativ mätare. Dokumentationen gav alla medverkande en möjlighet att lyssna till resultatet ”utifrån” – dvs. att få uppleva konserten som tredje person. Denna erfarenhet visade sig vara en mycket viktig upplevelse för samtliga körsångare, vilket jag kunde konstatera då jag visade DVDn i samband med stora körens utvärdering. Man upplevde nu kören för första gången som en enhet jämbördig orkestern – tillsammans med vilken man bildade en musikalisk helhet.

6. Skriftliga utvärderingar

Vilket tidigare nämnts, gjordes skriftliga utvärderingar med *skolkören* de 24 januari 2008 och med *stora kören* den 6 februari 2008 (då det även diskuterades en eventuell *uppföljning* av projektet).

5.3. Undersökningens validitet och reliabilitet

Objektivitet

Eftersom jag som projektledare för Markaryd Cantat själv var en del av projektet är det nästan omöjligt att beskriva det enbart ur betraktarens perspektiv – även mina erfarenheter som engagerad deltagare i projektet har säkert satt sina spår. Jag har emellertid försökt att beskriva projektet så sakligt och allsidigt som möjligt.

Validitet

Min undersökning ska redogöra för på vilket eller vilka sätt projektets målsättningar har uppnåtts. Den kvantitativa och kvalitativa information jag samlat in från de medverkande och från tredje person har kunnat användas för att besvara min forskningsfråga.

Reliabilitet

Alla utvärderingsenkäter lämnades in anonymt och blev i efterhand numrerade.

Vid utvärderingstillfället för skolkören var jag närvarande och kunde förklara de frågor som eleverna inte förstod. Samtliga (15) elever har fyllt i utvärderingsenkäten. Gruppen är emellertid relativt liten och en elevs värderingar ger därmed ett relativt stort utslag. Utav de 15 skoleleverna ”fullföljde” endast 8 projektet genom sitt deltagande i konserten – dvs. endast dessa hade möjlighet att svara på alla frågorna. Tidpunkten för utvärderingen har påverkat elevernas svar. Dels var det svårt att ge svar på frågor som berörde saker som hänt för över ett år sedan, dels var eleverna irriterade eftersom de utan förvarning hade blivit ”bortryckta” ur sina pågående elevens-val-aktiviteter. De ville nu snabbt få utvärderingen undanstökad och bara ett fåtal elever tog sig tid att formulera kommentarer.

50 utav de 71 sångare i stora kören som deltog i slutkonserten svarade på utvärderingsenkäten – detta motsvarar ca 70 %. Under projektets gång hade sammanlagt 93 sångare deltagit. Några sångare hoppade av projektet i ett tidigt skede, några insjuknade eller hade annat förhinder vid konserttillfället.

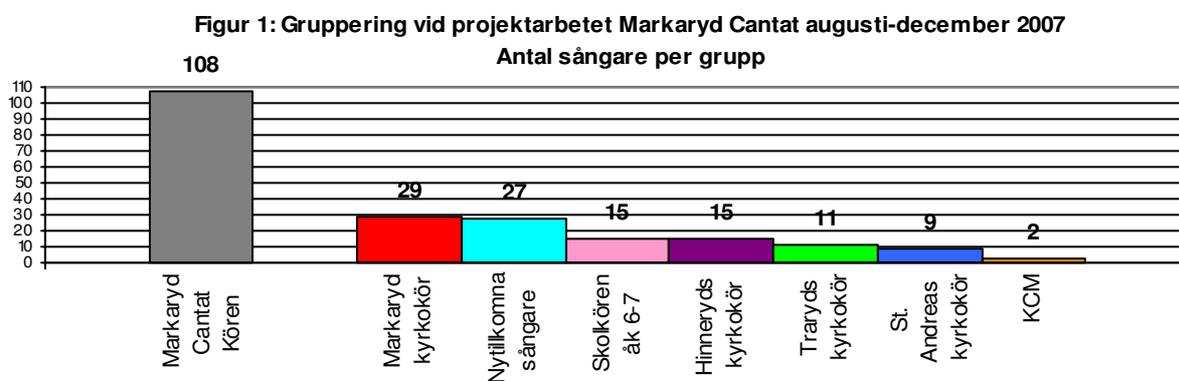
De 6 olika metoder jag har använt mig av för att samla in information för evaluering utav projektet styrker varandra. I synnerhet offentliga reaktioner i tredje persons perspektiv, t.ex. tidningsartiklar och kommunchefens nyhetsbrev på Markaryd Kommuns hemsida, har en hög reliabilitet.

6. RESULTAT

I detta kapitel redovisas resultatet utifrån utvärderingsenkäterna. För att bättre förstå resultatet utav skolkörens utvärdering har jag gjort en kort redovisning över hur repetitionsarbetet förlöpte samt den problematik jag konfronterades med.

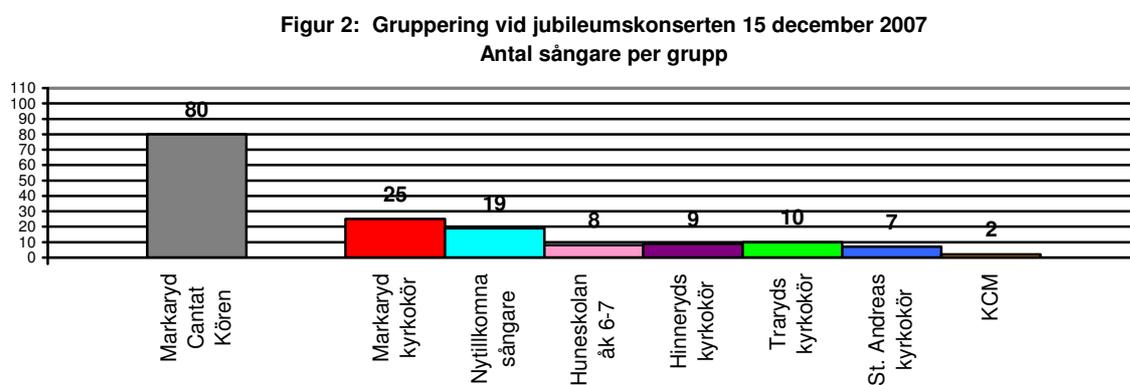
Markaryd Cantat Kören bestod av *skolkören* (åk 6-7 Huneskolan) och *stora kören* (befintliga körer, nytillkomna sångare och elever från gymnasiet KCM (Kunskapscentrum Markaryd)).

Under projekttiden september-december 2007 bestod *Markaryd Cantat Kören* av 108 sångare.

Markaryds kyrkokör bildar med sina 29 sångare en stark kärna – men även antalet nytillkomna sångare är stort.

Vid jubileumskonserterna deltog 80 sångare.

Vi ser ett bortfall på 28 sångare. 4 slutade efter prova-på-repetitionen, 7 elever valde att inte delta, 17 sångare fick förhinder eller insjuknade.

6.1. Skolkören

Som tidigare nämnts, kunde jag inte använda mig av samma arbetsmetod som vid långtidsgymnasiet (motsvarande åk 7 -12) i Zürich, där de äldre eleverna stödde de yngre vid körrepetitionerna i ett gesäll-lärlingsförhållande. Skolkören kom av logistiska skäl att reduceras till en liten novisgrupp, där de yngsta deltagarna (åk 6) utgjorde 80 % av gruppen. Att konfrontera denna grupp med verket *Förklädd Gud* var svårt, och att kräva att de på sin repetitionstid skulle bemästra att lära sig såväl sopran som altstämman var inte genomförbart. Jag ville emellertid inte heller frånta eleverna möjligheten att få försöka delta i projektet och på så sätt en gång få uppleva hur det är att sjunga i en stor kör med orkester. Därför gjordes följande arrangemang: de första 40 minuterna arbetade jag med *Förklädd Gud* och *Cantate Jubilate*, därefter fick eleverna de resterande 40 minuterna sjunga andra sånger och kanons samt sånger de själva hade valt. När de duktigare sångarna, som också hade valt att delta på kvällsrepetitionerna, hade kompensationsledigt hittade jag även på andra musikaliska aktiviteter med den återstående gruppen. En av deltagarna ur åk 6 som hade ”hamnat” i skolkören var överhuvudtaget inte intresserad av att sjunga. När jag redan vid första repetitionen frågade honom om han verkligen var intresserad att medverka (eftersom jag utgick från frivilligheten att delta i projektet) ryckte han bara på axlarna. Vid ett samtal med hans klassföreståndare (som medverkade i *stora kören*) fick jag veta att han var ”svårplacerad” och att det inte fanns någon annan elevens- Valkurs där han kunde delta. I denna lilla grupp blev han tyvärr en mycket störande faktor, både för mig och för de andra eleverna som då fick ännu svårare att arbeta koncentrerat. Jag hade nästan gett upp tanken på att eleverna överhuvudtaget skulle kunna klara av att sjunga något ur *Förklädd Gud* när jag fick idén att inför den första gemensamma körrepetitionen den 17 oktober be några ur *stora kören* att medverka vid *skolkörens* repetition den 11 oktober. Sex sångare (sopran och alt) kom till repetitionen som blev en mycket positiv överraskning för mig. Eleverna var ytterst koncentrerade, och det som tidigare hade verkat vara omöjligt för dem att sjunga bl.a. p.g.a. det höga läget gick nu helt problemfritt. Deltagarna från *stora kören* (däribland den vikarierande körledaren för Markaryds och S:t Andreas kyrkokörer) uttryckte också sin förvåning över hur duktiga eleverna var. Tillsammans sjöng vi igenom *Förklädd Gud, Nr 2*. Efter repetitionen frågade en av pojkarna om ”de stora” skulle vara med på deras repetitioner igen. Osäker på hur han hade upplevt repetitionen, frågade jag honom om han skulle vilja det – vilket han med eftertryck bejakade. Tio av skolkörens elever valde nu att delta i den gemensamma repetitionen med alla körerna den 17 oktober och fick så sin första riktiga körupplevelse. När *stora kören* hade sjungit igenom *Nr 2* tillsammans med eleverna och skulle fortsätta med *Nr 3* och *Nr 4* ur *Förklädd Gud* undrade eleverna om de

också kunde få noter så att även de kunde sjunga med. De fick låna körpartitur utav mig och hakade friskt på de andras sång. Till nästa egna repetition fick eleverna en förenklad körnot (endast sopran) även för *Nr 3* och *Nr 4*. Vi lyssnade då först på en CD-inspelning och försökte därefter att sjunga igenom sopranstämman – men lika lätt som förut gick det inte. Jag bad pånytt deltagarna i *stora kören* att komma till elevernas repetitioner när de hade möjlighet och på så vis anta gesällens roll. Till de redan fördelade körnoterna kom nu även *Nr 6*. Den 28 oktober deltog 8 elever vid den gemensamma kvällsrepetitionen och de ombads därefter att ta ställning till om de vill delta i konserten eller ej. Det var 8 elever (sju flickor och en pojke) som valde att delta i konserten – ytterligare en hade gärna deltagit, men har simtävling samma helg.

När utvärderingen gjordes i skolan den 26 januari 2008 på elevens-val tid (i överenskommelse med skolan) hämtades eleverna utan förvarning från sina nya aktiviteter (fotbollsspel, ny musikgrupp etc.). Detta oväntade avbrott väckte en del irritation hos eleverna, som snabbt ville ha utvärderingen överstökad för att kunna få återgå till sina sysslor. Därför tog också bara ett fåtal sig tid att ge en personlig kommentar till frågorna när detta har erbjöds. Två elever var frånvarande, och besvarade i efterhand frågorna. På frågorna angående mina första möten med eleverna i december 2006 insåg jag att det gått över ett år sedan dess, och att det ur elevernas perspektiv låg mycket längre bort i det förgångna än ur mitt perspektiv. Det var svårt att minnas vad som hade hänt då och vad man hade förväntade sig och visste om projektet.

Utvärderingen

15 elever (100 %) av skolkören deltog i utvärderingen.

12 elever från årskurs 6, 3 elever från årskurs 7.

Utvärderingen gjordes skriftligt och anonymt. Formulären numrerades i efterhand 1-15.

Sång/körsång

11 av eleverna ansåg att man sjunger för lite eller inte alls i skolan

11 hade aldrig sjungit i kör

7 kände att de blivit säkrare på att sjunga i stämmor

4 tyckte att deras sångröst genom projektet hade utvecklats

12 deltog minst på en av körernas gemensamma repetitioner - 8 deltog i jubileumskonserten

4 skulle kunna tänka sig att delta i en konsert vid ett nytt tillfälle

Klassisk musik

5 hade sjungit eller spelat klassisk musik förr

7 tyckte om *Förklädd Gud* när de får höra utvalda delar av musiken (CD inspelning)

De 8 elever som deltog i konserten gjorde anspråk på 35 fribiljetter - dvs. varje medverkande genererade 4,4 lyssnare till konserten.

Repetition med sångare från stora kören

3 upplever att det går lättare att sjunga när sångare från *stora kören* deltar i *skolkörens repetitioner*, för 11 gör det ingen skillnad.

12 av eleverna har deltagit på någon av *stora körens kvällsrepetitioner*. 7 av dessa tycker det går lättare att sjunga tillsammans med hela kören, 4 märker ingen skillnad.

Grupperingar i Markaryd Cantat kören

Generationer: 7 av de 12 eleverna upplever att det är bra med en kör med sångare i alla åldrar, för 3 gör det ingen skillnad, 2 vill helst sjunga med jämngamla

Sociala grupper: 7 av de 12 eleverna upplevde det som bra att sjunga tillsammans med skolans lärare. Övriga tycker inte att det gör någon skillnad.

Detta var bra

Elev 4: Det var kul men lite trångt

Elev 5: Att träna med kompisar

Elev 8: Det var roligt, för man fick lära sig nya låtar och sånger

Elev 9: Vi hade en mycket duktig lärare som lärde oss allting på kort tid. Lärde känna fler människor och fick se en stor kör.

Elev 12: Jag tyckte det var roligt att sjunga i kör igen. Men det var lite svåra sånger. Men annars var det roligt.

Detta var dåligt

Elev 5: Att sjunga med gamla människor

Elev 8: Det var jobbigt när det var så många som tramsade

Elev 13: Att det var så pratigt och att vi inte fick byta E-val

Så skulle jag vilja ha det

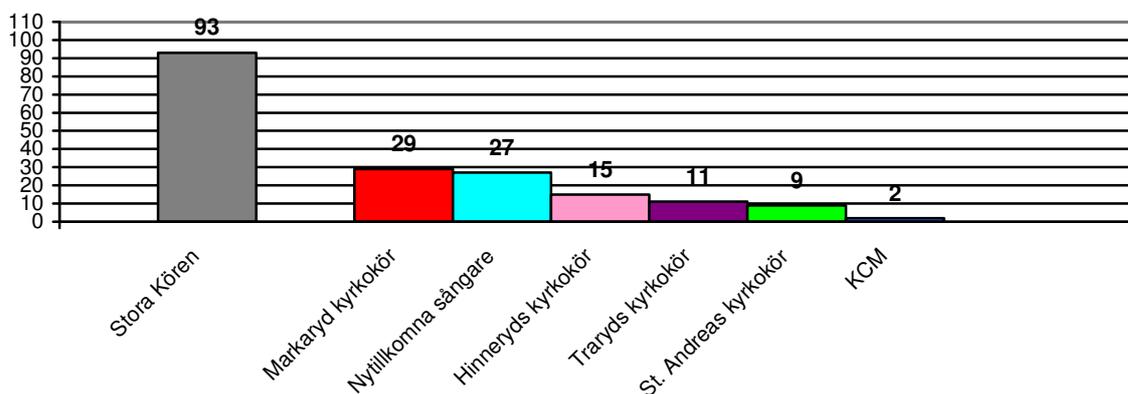
Elev 1: Bättre sånger

Elev 5: Att eleverna skulle få ett solo

6.2. Stora kören

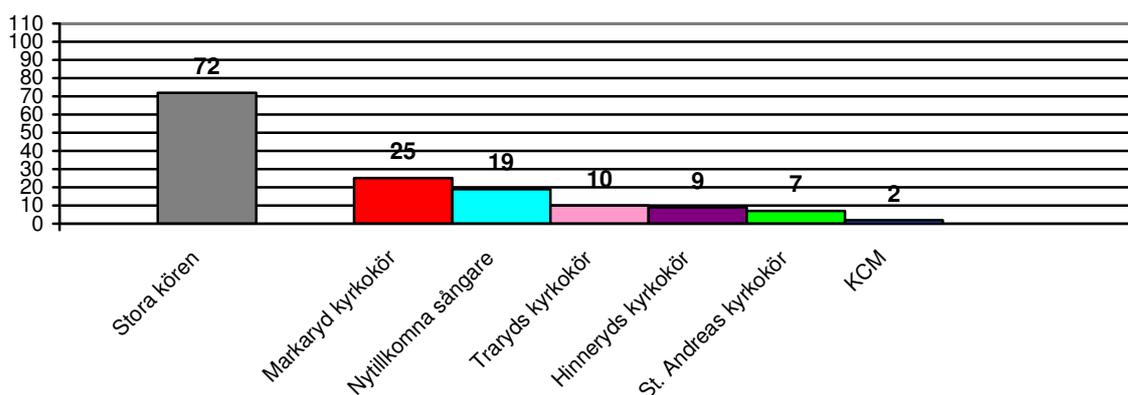
Den *stora kören* bestod under projekttiden totalt utav 93 sångare.

Figur 3: Gruppering vid projektarbetet Markaryd Cantat augusti-december 2007
Antal sångare per grupp

Vid jubileumskonserterna 15 december, 2007 deltog 72 sångare i *stora kören*.

Figur 4: Gruppering vid jubileumskonserterna 15 december 2007
Antal sångare per grupp

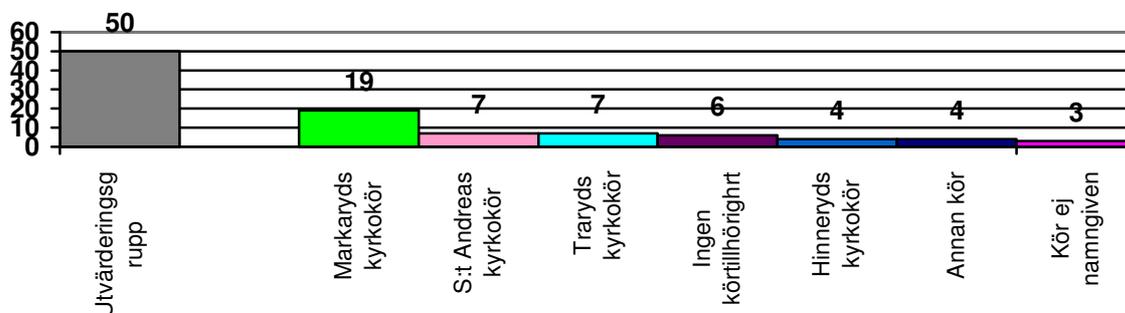

Vi ser ett bortfall på 21 sångare. 4 slutade efter prova-på-repetitionen. 17 sångare insjuknade eller fick förhinder.

Vid utvärderingen 6 februari 2008 deltar 50 utav de 72 sångare i *stora kören* som deltog vid jubileumskonserterna vilket motsvarar 69 %.

Utvärderingen görs skriftligt och anonymt. Formulären numreras i efterhand 1-50.

**Figur 5: Markaryd Cantat Kören: Stora Kören
Körgruppering utvärderingsgrupp (50 personer)**

I frågeenkäten ombads körsångarna att ange sin körtillhörighet – på grundval av dessa svar gjordes stapeldiagrammet ovan. 4 sångare tillhör en kör utanför Markaryds kommun och tre har ej svarat på frågan. Räknan man dessa båda grupper tillsammans med gruppen som anger att de inte tillhör någon kör får man antalet 13. Dessa 13 sångare har med stor sannolikhet tidigare tillhört gruppen ”nyttillkomna sångare”. Gruppen KCM saknas.

Körverksamhet

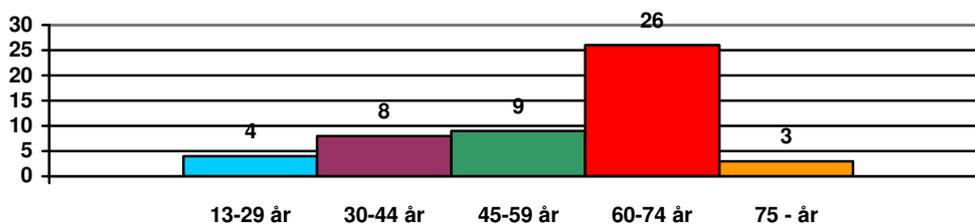
88 % av sångarna tillhör någon kör.

Av de 12 % som inte sjunger i någon kör skulle 8 % gärna vilja.

Körgrupper

Markaryds kyrkokör 38 %, S:t Andreas kyrkokör 14 %, Traryds kyrkokör 14 %, tillhör ingen kör 12 %, Hinneryds kyrkokör 8 %, andra körer 8 %, kör ej namngiven 6 %.

**Figur 6: Markaryd Cantat Kören: Stora Kören
Åldersgrupper i utvärderingsgrupp (50 personer)**

Åldersgrupper

52 % 60-74 år, 18 % 45-59 år, 16% 30-44 år, 8% 13-29 år, 6% 75- år

Sociala grupper

42 % i kören har kollegor från skola/arbetsplats.

18 % har familjemedlemmar i kören.

Vana/ovana körsångare

88 % av deltagarna tycker det är bra att säkra körsångare hjälper osäkra.

Notläsning

60 % läser noter, 32 % tycker att notbild ger ett stöd, 8 % läser inte noter

16 % utnyttjade övnings-CD för att lära sig stämman.

(22 av stora körens deltagare köper CD inspelning utav *Förklädd Gud* - en del (ingen uppgift om antal) använder även denna som instuderingshjälp.)

Repetitionsarbetet

92 % tyckte att uppsjungsövningar hjälpte dem

86 % ansåg att det var ett bra arbetstempo

68 % upplevde det som bra även att arbeta i mindre grupp

Verket Förklädd Gud och klassisk musik

48 % har sjungit verket förut

98 % skulle gärna vilja sjunga verket igen

64 % har sjungit klassisk musik förut

90 % skulle gärna vilja sjunga klassisk musik igen

64 % brukar lyssna på klassisk musik

94 % skulle nu kunna tänka sig att gå på en konsert med klassisk musik

Publiken

88 % av deltagarna delade ut fribiljetter i första hand till familjemedlemmar.

Sammanlagt fördelade utvärderingsgruppen 133 fribiljetter – dvs. 2,66 biljetter per person.

Deltagarna uppskattade att 49 personer av dessa 133 inte hade varit på en klassisk konsert förut och att 35 säkert skulle komma till en liknande konsert igen.

Den egna utvecklingen

38 % upplever att de har blivit säkrare på att sjunga i kör. 62 % att det är oförändrat.

41 % upplever att deras röst har utvecklats. 59 % att det är oförändrat.

7. RESULTATDISKUSSION

Jag ska här utifrån de dokumentationer som beskrivits i kapitlet Metod samt annan forskning försöka att sakligt och allsidigt redogöra för projektets måluppfyllelse samt potential för en vidareutveckling.

Hur har intresset för sång/körsång i skolan och kommunen utvecklats?

Hur har deltagarna i projektet utvecklats sångtekniskt och musikaliskt?

Om jag först skulle svara på frågan, hur intresset för körsång utvecklats måste jag ge Hans Lundgren rätt när han påpekar att den utbredda individualismen i dagens samhälle leder till att allt färre är beredda att engagera sig för en kör över längre tid (s. 13). Detta kan dels bero på att livssituationen kräver en större rörlighet i tid och rum och att man därför inte vill binda upp sig, dels på att behovet att få tillfredsställa egna mål är större än att uppfylla gruppens gemensamma mål.

Massmedia speglar genom program som Idol och Talangjakten en önskan hos redan mycket unga människor att kunna självförverkliga sig genom sången. Man ser bort från att drivkrafterna bakom massmedias satsning på dylika program snarare är en ekonomisk än en kulturell vinning och att sången alltmera bara blir ett verktyg i den allt snabbare snurrande kändiskarusellen.

11 av de 15 tillfrågade eleverna i *skolkören* anser att man sjunger för lite eller inte alls i skolan (s. 32). När det gäller sången, så har den mer eller mindre försvunnit på högstadiet till förmån för instrumentalspel (s. 10). Orsak till det minskade intresset för sång på högstadiet anses bl.a. bero på att eleverna kommer i målbrottet. En annan aspekt är att sången i samhället rent allmänt minskar. Skulle det sista gälla är vi inne i en ond spiral. Skolan vill ta in musiken från samhället i klassrummet – resultatet blir ju då att även att intresset för sång i skolan minskar. Vi förstärker en tendens i samhället istället för att medvetet påverka dess utveckling.

Det kunde vara så lätt om det bara fanns en självklar kontinuitet i sjungandet. Sången ska inte få tystna p.g.a. en skolas ekonomiska eller logistiska svårigheter. Har sången väl tystnat kan det vara svårt att den väcka till liv igen. I mitt arbete på Glimåkra Folkhögskola undervisar jag ibland även äldre synskadade personer i musik. Många av dessa tystnade då de fick dia-

gnosen ”du kan inte sjunga” med ordinationen ”du får inte sjunga”. Sedan dess har de varit tysta ett helt liv även om de gärna hade velat vara med och sjunga. Idag vet man, att alla, även om de inte blir solister, kan tränas att bli goda medsångare, och så kunna ta del av den gemenskap som sång i grupp innebär.

När eleverna ställdes inför möjligheten att välja *körsång* som elevens val i februari 2007, visste de enbart att de tillsammans med en större kör skulle framföra ett verk med orkester vid jubileumskonserten, först i maj blev det definitivt att verket *Förklädd Gud* skulle framföras. När det i slutet på augusti stod klart, att skolkören reducerats till 15 sångare ur åk 6 och 7 insåg jag att det inte skulle bli en lätt uppgift för dem att studera in verket. Ursprungligen hoppades jag kunna dela kören i en sopran- och en altstämma, men fick snart reducera körens deltagande till sopranstämman. Detta krävde, att jag med samtliga deltagare i synnerhet fick träna det högre registret, vilket kunde verka främmande och jobbigt för ett par deltagare. Inte desto mindre anser 4 av eleverna att deras sångröst genom projektet har utvecklats och 7 att de blivit säkrare på att sjunga i stämmor (förutom att de sjungit sopranstämman i den stora kören har vi tränat andra små sånger i kanon och stämmor på skolkörens repetitioner).

Det riktiga språnget i elevernas röstmedvetenhet inträffar när ett par sopraner och altar från *stora kören* kommer till *skolkörens* repetition. 3 av eleverna uppger i svarsenkäten att de tyckte att det gick lättare att sjunga då, men mitt intryck är, att det var många fler som fick ett lyft av de erfarna körsångarna. När därefter skolkören medverkade vid den stora körens repetition tyckte 7 av de 12 deltagande att det gick lättare att sjunga. 4 av de 15 i skolkören skulle kunna tänka sig att delta i en konsert igen vid ett nytt tillfälle. 3 elever ville redan från terminens början inte delta i projektet. Anledningen var att de uppfattade verkvalet som religiöst och/eller att de inte ville sjunga i kyrkan.

Även inom den stora kören har den av Heiling beskrivna ”mästare-gesäll-lärlingsmetoden” fungerat. 48 % av de tillfrågade koristerna angav att de hade sjungit *Förklädd Gud* tidigare. De bildade i den stora kören en solid kärna som de mer oerfarna sångarna kunde luta sig mot. 88 % av deltagarna tyckte att detta fungerade bra. I stora kören fanns det ungefär dubbelt så många kvinnliga sångare som manliga. Tenorstämman hade två solistiska röster som bar stämman, första basen fick hjälp utav sångsolisten för barytonsolot. På min förfrågan erbjöd en god vän och operasångare sig att försynt stötta andra basen på konserten för att förbättra balansen i kören. Vid återträffen den 6 februari nämnde man för mig, att detta till att börja med inte sågs med blida ögon men att det hela plötsligt tog en positiv vändning. Indignerade

av att de ”inte skulle räcka till” ville basarna nu visa att man visst hade ett röstmaterial att visa upp. Gästsångaren hade således sporrat basarna till att bjuda till lite mer, men samtidigt med sin skolade röst visat dem vägen och med sin musikaliska säkerhet gett dem den trygghet som krävdes för en sådan frigörande process. Sångarna blev själva överraskade över det positiva resultatet.

Den egna utvecklingen är för körsångaren viktig. 92 % upplevde att uppsjungsövningarna var viktiga och att de hade hjälpt dem. 41 % ansåg, att deras röst hade utvecklats och 38 % att de hade blivit säkrare på att sjunga i kör. Man måste i det här sammanhanget betänka att 24 (48%) av de tillfrågade sångarna hade sjungit verket ”Förklädd Gud” tidigare och att en stor del av de 37 sångarna (74%) som tillhörde en kör hade mångårig körvana. Hos dessa var den egna utvecklingen naturligtvis inte lika märkbar som hos de nytillkomna sångarna. Ändå visar det stora intresset för uppsjungsövningarna att det finns ett behov för sånglig vägledning hos körsångare på vilken nivå man än befinner sig. Att behovet är stort märkte jag redan vid mina första studiecirkel i sångteknik 2005 och 2006 som framförallt riktade sig till körsångare. Efter Markaryd Cantat projektets slut i december 2007 fanns ett behov att fortsätta med det sångtekniska arbetet, så jag följde upp med en studiecirkel i sång våren 2008.

Markaryds kyrkokör fick två nya medlemmar vilket kan tyckas vara en liten vinning. Den stora vinsten med projektet var, att samtliga körer och körledare önskade ett ökat samarbete.

I vilken omfattning har ett intresse för klassisk musik väckts?

Vad är klassisk musik? undrar en av eleverna när de ska vara på enkätfrågan om de har sjungit eller spelat klassisk musik förut. I det ögonblicket inser jag att jag har ställt en omöjlig fråga. Mitt svar på elevens fråga måste väl egentligen vara, att det är musik som har överlevt och som kommer att överleva alla modenycker oavsett vilken genre den tillhör. Alltså borde min målsättning för projektet egentligen ha varit *att väcka intresse för musik med bestående värde* – eller med andra ord, *att utveckla en förståelse för musikaliska värden (oavsett genre)*. För att utveckla en sådan förståelse måste jag ha referenser från olika musikaliska världar, och jag behöver en vägledare som öppnar dörren till dessa världar för mig. Min ambition har varit, att genom mitt programval öppna en ny musikvärld för åtminstone en del av deltagarna och publiken. 7 av de 15 skoleleverna anger att de tyckte om musiken till *Förklädd Gud* när jag spelade upp delar utav den på vår första repetition, men en större del av dessa var rädda att det

skulle vara för svårt för dem att sjunga. Ändå är det 8 som fullföljer projektet och deltar på jubileumskonserter. Dessa i sin tur fördelar 35 biljetter till familj och vänner som då också får ta del av musiken.

I den stora körens utvärdering (s. 36) uppger 64 % att de har sjungit klassisk musik förut och 90 % att de gärna skulle vilja sjunga klassisk musik igen. 64 % uppger, att de brukar lyssna på klassisk musik och 94 % anger, att de nu skulle kunna tänka sig att gå på en klassisk konsert. Man kan säga, att intresset för klassisk musik i kören genom deras aktiva medverkan i projektet har ökat med 50 %. Utvärderingsgruppen ur kören fördelar 133 fribiljetter till familj och bekanta. Givarna uppskattar att 49 av dessa 133 personer aldrig har varit på en klassisk konsert förut och att 35 av dessa 49 säkert skulle komma igen.

Deltagarna i projektet har genom sitt *musicianship* i Elliotts anda (Westerlund 2002) både fått kunskap, självväxt och självkunskap. De har även genom sin medverkan bidragit med att öppna dörrar för personer som kanske aldrig skulle ha gått på en klassisk konsert om de inte personligen hade blivit inbjudna.

Hur har arbetet mellan de olika körerna och grupperingarna fungerat?

De musikaliska ledarna gjorde tillsammans med mig upp en arbetsplan. I och med att projektet hade ett tydligt mål och en definierad tidsram har samtliga deltagare varit mycket motiverade att göra sitt bästa. Det musikaliska samarbetet fungerade utmärkt. De som deltog i projektet var också mycket stolta över att målet, att erbjuda Markaryds kommun en festlig avslutningskonsert på jubileumsåret, kunde uppnås.

För min forskning har delat in Markaryd Cantat kören i följande grupperingar:

åldersgruppering, social gruppering och färdighetsgruppering.

På min förfrågan om hur de olika deltagarna upplevde de olika grupperingarna i kören gav svaren entydigt uppfattningen att samarbetet har varit oproblematiskt. Den tydligaste grupperingen var åldersgrupperingen (fig. 6, s. 35) där det tydligt framgår att majoriteten i stora körens utvärderingsgrupp, och förmodligen i de flesta kyrkokörer, är mellan 60-74 år. Detta är ett problem för all kyrkokörverksamhet, därför är det positivt att mer än hälften av skolele-

verna upplevde att det var bra med en kör med sångare i alla åldrar. Att även de vuxna var positiva till att skoleleverna deltog framgår ur följande kommentarer:

Nr 23: Roligt att jag och några av mina elever deltog tillsammans "På lika villkor" i ett så härligt projekt!

Nr 24: Trevligt med skoleleverna. Ett bra sätt att skapa körintresse

Eleverna i skolkören tyckte även att det var bra att deras lärare (och rektor) deltog i kören. 42 % i stora kören hade kollegor från arbetsplats/skola och 18 % familjemedlemmar i kören.

Nr 23: Hade ett syskonbarn och många goda vänner med

Nr 42: Det är kul om man gör saker tillsammans

Nr 50: Jag ville sjunga detta verk tillsammans med mina barn – men nu blev det inte så...

88 % av stora kören tyckte att det var bra att de säkra sångarna hjälper de osäkra.

Nr 10: Gäller att de "ovana" blandar sig med de "vana"

Nr 19: Alltid bra med de som kan då man lättare lär sig.

Nr 20: Bra för det fanns anledning att bli bekant med andra

Nr 23: Bra – Det är väl alltid så i körer? I alla fall "på landsbygden"

Nr 36: Jag tror att de som var osäkra kände trygghet att stå med någon som sjungit den (Förklädd Gud) tidigare. Så upplevde jag det.

Nr 46: Hade jättebra stöd i dem som sjungit verket innan

Några reaktioner från deltagarna:

4: Hoppas det blir någon fortsättning av något slag

12: Skulle gärna sjunga liknande stycken i stor kör igen.

13: Roligt med musikutveckling i vår kommun! Mera, mera!

14: Hoppas att detta projekt lever vidare och att vi får vara med och sjunga fler gånger.

21: Det har vaeret fantastisk at vaere med – Susanne er levende og smitter alle med sin energi og glaede!

23: Jag tycker det är så roligt att någon (Du!) ville göra en så stor satsning i Markaryd och ville bidra till att konserten skulle bli bra!

46: Var en jättetrevlig hösttermin! Var en skön atmosfär i kören, mkt tack vare din positivitet o. energi. Detta var verkligen ett bra initiativ! Och det var mkt bra organiserat. Ha det gott, Susanne!

Även samarbetet med Markaryds kyrka och Markaryds kommun fungerade bra. Jag är mycket tacksam för kyrkovaktmästarnas assistans i frågor rörande brandsäkerhet, anordnande utav parkeringsplatser och andra praktiska problem som dök upp i samband med konserten. Jag är också tacksam över att kommunen ställde upp och bidrog till att de samarbetande och samverkande parterna i projektet fick en möjlighet att träffas vid en eftersits efter konserten. På detta sätt gavs det en möjlighet till gemensam reflektion och utvärdering av projektet.

En oväntad hjälp fick jag även från en utav de nytilkomna sångarna i Markaryd Cantat kören. Han ville gärna stöda projektet och erbjöd sig att trycka affischer och program gratis. Eftersom min budget var mycket snäv, tog jag tacksamt emot detta erbjudande.

I vilken mån har projektet bidragit till jubileumsfirandet?

Projektet som liksom jubileet riktade sig till alla kommunens invånare - var ett *svagt nätverk* som på ett funktionellt sätt kunde bygga broar mellan enskilda människor eller grupperingar utan att någon blev inne- eller utesluten. Man förenades kring ett tema, *jubileumskonsert*, som i sig innefattade två teman *jubileum* och *konsert*. *Jubileet*, var den övergripande strukturen och *konserten* den underordnade där människor med det gemensamma intresset *musik* eller *körsång* förenades. Starka nätverk i kommunen som Markaryds Kultur- och Utbildningsnämnd, Markaryds församling, Markaryds Sparbank och de enskilda kyrkokörerna var viktiga samverkande/samarbetande parter i projektet. De mindre orterna i kommunens periferi blev genom sina kyrkokörer också mer aktivt deltagande i jubileumsfirandet. Det är min uppfattning att körprojektet blev ett mycket uppskattat bidrag till jubileumsfirandet.

Kommunchefens Nyhetsbrev v 52, -07 (www.markaryd.se)

Lördagens stora final på 700-årsjubileet samlade en fullsatt Markaryds kyrka som fick njuta av en enastående upplevelse iscensatt av Susanne Ronner Larsson assisterad av bl a Sten Neckö. En inledande originalfestmusik av Torsten Östergren till "Markaryd 700 år" följdes av en 8 stämmig kanon där den 100-hövdade kören kringgärdade menigheten, som följdes av uruppförande av en blomstercykel av den jämtländske/gotländske tonsättaren Olof Lindgren och som avslutades med den rörande Förklädd Gud (där texten om bl a Apollon förmedlades av kh Svensäter...). Den närvarande VDN för Musik i Syd Martin Martinsson blev så impad att han på stående fot utlovade en gratiskonsert i Markaryds kommun till våren. Och den hitresta Erica Månsson, kultursamordnare från Regionförbundet Södra Småland, tyckte att kvällen och konserten var helt fantastisk. Det tyckte vi alla som prioriterade denna upplevelse – stort TACK till alla som bidrog! Vi väntar på fortsättningen!!!

Brev från tonsättaren Olof Lindgren till Kommunstyrelsen i Markaryds kommun

Frösön den 18 december 2007

Lördagen den 15 december hade jag glädjen att uppleva en jubileumskonsert i Markaryds kyrka med framträdanden av solister, kör och orkester. Min närvaro berodde på att jag skulle få lyssna på ett uruppförande av en sång som jag tonsatt för tenor och stråkorkester – Linnea. Solist var Göran Andersson Markaryds kyrkokör. Dessutom framförde Susanne Ronner Larsson min komposition Blomstervandring, båda med texter av Berta Magnusson bosatt i Jämtland.

Publikt och musikaliskt blev konserten en stor succé. Kören var mycket välrepeterad med god klang och textbehandling. Tillsammans med Halmstads kammarorkester under ledning av dirigenten Torsten Östergren bidrog detta till att man fick uppleva storheten i det så djupt förankrade och omtyckta verket Förklädd Gud.

För mig har det varit underbart att få samarbeta med Susanne Ronner Larsson och jag gratulerar Markaryds kommun till att ha tillgång till en så stark konstnärlig personlighet, som lyckats så väl att genomföra detta projekt på ett mycket stilfullt och välorganiserat sätt.

Jag känner för att på detta sätt uppmärksamma och understryka vikten och värdet av att vi människor får tillfälle att uppleva "levande musik i en levande miljö". I denna teknikens tid, då man lätt kan trycka på en knapp och lyssna och se de största och bästa solisterna och orkestrarna i världen, då är en konsert - så att säga hemmavid - oerhört värdefull.

Min bakgrund är musiker, kommunal musikledare bl.a. i Tranås, orkesterdirigent och körledare, verksam bl.a. som förbundsdirigent för Smålands Sångarförbund. Regionkapellmästare i Nedre Norrlands i dåvarande Regionmusiken och nu tonsättare med verk från visa till symfoniska verk Den långa erfarenheten ger mig inspirationen och förutsättningen för att få uttrycka min glädje och beundran för Susanne Ronner Larsson och hennes medarbetare, sångare och musiker.

Med önskan om fortsatt framgång för det kulturliv i Markaryd och annorstädes där musik och sångverksamhet är så värdefull.

Olof Lindgren

Vilka andra, inte förutsedda konsekvenser har uppstått?

Vilka andra visioner för framtiden har projektet genererat?

Då repetitionstiden nästan nått sitt slut, frågade en av kördeltagarna som hade arbetat extra hårt för att lära sig sin stämma, om vi inte kunde uppföra *Förklädd Gud* flera gånger nu, när han äntligen kunde sin stämma. I utvärderingen svarade 98 % av körsångarna att de gärna ville sjunga verket en gång till. Med anledning av detta tog jag kontakt med körledarna, och föreslog att vi kunde göra en piano/orgelversion utav verket i någon av de andra körnas hemkyrka. Alla tyckte att det var en bra idé. Söndagen den 13 april uppförde 50 körsångare ur stora kören (med anledning av Lars-Erik Larssons hundraårsjubileum) *Förklädd Gud* med orgel/piano i Hinneryds kyrka. Denna gång sjöngs barytonsolot av en sångare ur S:t Andreas-kören.

Dirigenten för Halmstad Kammarorkester kom i januari med en förfrågan till mig om det skulle finnas ett intresse för ett fortsatt samarbete till hösten likt projektet Markaryd Cantat. Han föreslog att man gemensamt skulle göra en julkonsert i december 2008. Vid stora körens utvärdering de 6 februari frågade jag de närvarande körsångarna om de skulle vara intresserade av ett nytt projekt, vilket bejakades. Tillsammans med körledarna, som även var intresserade av ett nytt samarbete, planeras nu en julkonsert den 20 december 2008 i Markaryds och Traryds kyrka.

8. SLUTORD OCH FÖRSLAG TILL FORTSATT FORSKNING

Sammanfattningsvis kan man säga att de väsentliga målen med projektets har uppnåtts och att projektets slutresultat, jubileumskonserten, blev över förväntningarna bra.

Viktiga punkter att beakta för liknande projekt i framtiden är:

Skolverksamheten

De svåraste problemen i projektet var av organisatorisk karaktär – nämligen att integrera skoleleverna i projektet. Orsaken till detta problem var i grunden svårigheten att schemalägga en gemensam repetitionstid för eleverna. Detta resulterade i att gymnasieeleverna kom till kvällsrepetitionen och att de äldre eleverna (åk 8) som valt att delta i projektet utslöts. Den återstående gruppen (12 elever ur åk 6 och 3 elever ur åk 7) var i sig själv för svag för att klara köruppgiften utan ”gesällernas” (Heiling, 2000) hjälp. Anledningen till att förlägga elevernas deltagande till skoltid var att göra projektet tillgängligt för så många som möjligt – många av skolans elever är beroende av skolskjuts för att ta sig hem. En annan aspekt var, att skolan skulle kunna erbjuda projektet som ett komplement till de reguljära skolämnena - som ett bidrag till skolelevens sociokulturella utveckling. Därutöver låg det i mitt intresse att skoleleverna som grupp skulle möta de andra grupperna i samhället i ett gemensamt projekt. Trots skolledarnas välvilja till att samordna de båda skolornas sångintresserade elever till en gemensam projekttid var detta i praktiken inte genomförbart. Frågan är, om man kan lösa detta logistiska problem i framtiden.

Kyrkan som konsertsal

För sång, körsång och klassisk musik fordras ett större rum med bra akustik. I mindre orter som Markaryd finner man en sådan akustik endast i kyrkans rum. Vill man genomföra en klassisk konsert i en mindre kommun är man alltså beroende av kyrkans välvilja att öppna dörrarna för andra aktiviteter än sina egna. I projektet gällde det att hitta en balans mellan kommunens och kyrkans normer – dvs. att få istånd ett interkonfessionellt samarbete. Det var i detta sammanhang viktigt att den yttre ramen ”Jubileumskonsert” var allmän och meningsfull för alla och att innehållet, dvs. verkvalet var allmängiltigt och kunde tilltala båda grupper.

Det fanns såväl någon ur kyrkokörerna som tog avstånd från att sjunga ett inte sakralt verk i kyrkan som någon i skolkören som tog avstånd från att sjunga i kyrkorummet - dessa deltog inte heller i konserten. I slutändan profiterade emellertid båda grupper på att ha gått varandra till mötes.

Individuell utveckling och grupputveckling

Resultatet av utvärderingen visar, att en mycket stor del av körsångarna är måna om sin egna sångtekniska och musikaliska utveckling. (Detta intresse var också en anledning till att jag återupptog min studiecirkel i sång för körsångare till våren 2008). Det är svårt för en körledare att ansvara för att en viss repertoar blir instuderad och framförd inom en klart definierad tidsram och att samtidigt ta hänsyn till varje körmedlems utvecklingsbehov. Impulser utifrån, t.ex. i form av ett projektarbete, kan vara en viktig stimulans för körens bestående.

Mitt intryck är, att man i tider då körerna avfolkas och medelåldern i körerna ständigt stiger (se fig.6 s. 35) vinner på att med jämna mellanrum samla sångare i en projektkör. Denna form av körverksamhet är kanske mer tilltalande i dagens utbredda individualism då, enligt Hans Lundgren, det finns ett allt mindre intresse för att binda upp sig vid en kör. Men även för de sångare som har valt att soldariskt stödja sin körs verksamhet kan en projektverksamhet bli en möjlighet till självväxt. Och för den egna kören innebär detta en vidare utveckling.

Även samhällets intresse för körsång kan väckas med intressanta körprojekt som är öppna för allmänheten. Då kanske även trenden mindre sång i samhället kan brytas och därigenom även trenden mindre sång i skolan. Detta kunde förhoppningsvis medföra att skolornas rektorer återigen inför skolkören som en självklar mötesplats för musikaliskt och socialt samspel i en annars av individuella målsättningar präglad skola.

Förslag till fortsatt forskning

Projektverksamhet inom alla ämnesområden erbjuder en möjlighet till möten mellan olika grupper i samhället som annars kanske inte skulle komma i beröring med varandra. I ett svagt nätverk som i en projektkör kan man förenas av det gemensamma intresset att få sjunga tillsammans samtidigt som man bygger broar mellan olika grupperingar. Man kan även tillfredsställa sitt individualistiska behov genom att välja eller välja bort sin medverkan i projektkören. Man kan alltså förena ett behov av gemenskap med ett behov av individualism. Markaryd Cantat var ett Europa Cantat i liten skala. Liknande körprojekt kan naturligtvis i olika skalor sammanföra olika grupper: Skåne Cantat, Sverige Cantat, Tellus Cantat – men man skulle även i ett körprojekt kunna lägga mer fokus på individen. Ett nytt intressant forskningsprojekt skulle kunna vara att låta körsångarna medvetet få uppleva sig själv genom gruppen – att man låter deltagarna i en sånggrupp i rotation överta en slags gesällfunktion. I synnerhet för en sångare som upplever sitt instrument inifrån är det viktigt att få referenser utifrån – inte bara från sångpedagogen eller körledaren utan även från gruppen. Även de sångare som tekniskt inte har kommit så långt har då ett mycket viktigt bidrag att ge. Detta blir en slags masterclass-situation där hela gruppen ömsesidigt fungerar som gesäller och ”spegelbilder” åt varandra. Det gemensamma sångtekniska och musikaliska arbetet med en ständig förändring utav rollidentiteter genererar en gemensam kunskap som alla tar del av.

9. REFERENSLISTA

Bergh, Mattias Leesment (2007). *Körsång o skolan – självklart eller inte?*

Examensarbete Malmö: Musikhögskolan

Brodrej, Gunilla (2007). *Sången i stryckklass*. Artikel i Expressen 2007-04

Ewert, S., Liedholm, B., Lindberg, G. (2004). *Linkworker-överbryggare, ett nödvändigt inslag i framgångsrika integrationsprojekt*. Bearbetad version av en artikel med samma titel som presenterades på Nordiska sociologikongressen i Malmö den 19-22 augusti 2004. Hämtad 2008-07-01 från <http://luur.lub.lu.se/luur?func=downloadFile&fileOID=624101>

Fagius, Gunnel (red) (2007). *Barn och sång – om rösten, sångerna och vägen dit*

Studentlitteratur

Heiling, Gunnar (2000). *Spela snyggt och ha kul – Gemenskap, sammanhållning och musikalisk utveckling i en amatörorkester*. Malmö: Musikhögskolan

Jonth, Margareta (2007). *Sången – får den plats i samhället?* Artikel i Röstläget 2007-02

Lindgren, Monica och Folkestad, Göran (2005). *Skolans musikaliska och estetiska verksamhet i en avreglerad skola* Göteborg: Musikhögskolan

Lundgren, Hans (2003). *Körsången i snålblåst*. Artikel corren.se 31 januari 2003

(2007) *Vart är vi på väg, körförbunden, Körsam och FSK?* Artikel Körledaren 2007-01

Moe, Sverre (1994). *Sociologisk teori*. Lund: Studentlitteratur

Sosiologi i hundra år. En veileder i sosiologisk teori. Oslo: Universitetsforlaget

Patel, Runa och Davidson, Bo (1991, 2003). *Forskningsmetodikens grunder*.

Studentlitteratur

Paulsson, Johanna (2007). *Barn behöver sjunga för livet* Artikel i DN 19 februari, 2007

Regionförbundet södra Smålands kulturstrategi (2007). Hämtad 2008-07-01 från

http://www.rfss.se/Dokument/RFSS/Documents/Kultur/RFSS_Kulturstrategi_Nytryck.pdf

- Sandberg, Heiling & Modin (2005). *Nationella utvärderingen av grundskolan 2003: Musik*
Stockholm: Skolverket
- Sandberg Jurström, Ragnhild (2001). *Sång i samspel. En studie av körsångarens lärande i kör*
Göteborg: Musikhögskolan
- Stenbäck, Helena (2005). *Lärande i kör. En studie av körsång i gymnasium och folkhögskola*
Piteå: Musikhögskolan
- Säljö, Roger (2000). *Lärande i praktiken. Ett sociokulturellt perspektiv.*
Stockholm: Nordstedts Akademiska Förlag (Bokförlaget Prisma)
- Varköy, Öyvind (1996). *Varför musik? En musikpedagogisk idéhistoria.*
Stockholm: Runa förlag.
- Westerlund, Heidi (2002). *Bridging Experience, Action, and Culture in Music Education*
Helsinki: Sibelius Academy, Music Education Department

9. BILAGOR

9.1. Information om projektet 2007-08-16 51

Till informationsmötet 22 augusti 2007

9.2. Management-dagbok med korrespondens 53

Från 20 oktober till 18 december, 2006

9.3. Rapport till kommunen 54

Rapport nr 2 (utav 4) för oktober 2006

9.4. Föräldrabrev 55

Brev nr 3 (utav 6) 13 november, 2007

9.5. Artiklar

9.5.1. Norra Skåne 20 augusti 2007 56

9.5.2. Smålänningen 20 augusti 2007 57

9.5.3. Norra Skåne 17 december 2007 58

9.5.4. Smålänningen 17 december 2007 59

9.5.5. Smålänningen 14 april 2008-05-25 60

9.6. Konsertprogram 61

9.7. Affisch 62

9.8. Utvärderingarenkäter

9.8.1. Skolkören 63

9.8.2. Stora kören 65

DVD och programfolder – finns hos författaren

Information om projektet Markaryd Cantat (2007-08-16)

Repetitionstider

Skolkörverksamhet

Huneskolan åk 6-9 (elevens val) samt KCM åk 1-3 (allmänkulturell aktivitet) repeterar torsdagar kl 13.30 – 15.00 på Kulturhuset i Markaryd med början den 23 augusti.
Ledning: Susanne Ronner Larsson

Allmän körverksamhet

Den allmänna kören repeterar tillsammans med Markaryds Kyrkokör onsdagar kl 19-21 i Germundsgården i Markaryd med början den 5 september.
Ledning: Susanne Ronner Larsson, Ronnie Johansson

Slutrepitionerna

Samtliga körsångare (Markaryd Cantat kören) och Halmstad Kammarorkester repeterar i Markaryds Kyrka lördag 8 december fm, fredag 14 december kväll (piano) och lördag den 15 december em.
Ledning: Susanne Ronner Larsson, Ronnie Johansson, Torsten Östergren

Programmet

Torsten Östergren	"Festmusik Nr 3 – till Markaryd 700 år 2007"	Halmstad Kammarorkester
Wilhelm Stenhammar	Mellanspel ur kantaten "Sången"	Halmstad Kammarorkester
Lars-Erik Larsson	"Förklädd Gud"	Markaryd Cantat Kören Solister , Recitatör Halmstad Kammarorkester

Därutöver kan hela kören eller delar av kören få möjlighet att framföra ytterligare verk beroende på hur arbetet fortskrider.

Huvudverket blir:

Lars-Erik Larsson "Förklädd Gud" (text Hjalmar Gullberg)

Åren kring 1940 var Lars-Erik Larsson anställd som kompositör och dirigent på Sveriges Radio. Han samarbetade då regelbundet med teaterchefen Hjalmar Gullberg. Detta innebar bl a en rad uppdrag att komponera skådespelsmusik. Mycket av det han komponerade under denna tid har förblivit hans mest kända och älskade verk. Detta blir omedelbart begripligt då man inser att förutsättningarna måste ha passat Larsson som om de varit skraddarsydda: Utsändningarna på den tiden vände sig i princip till hela folket. Uppgifterna inbjöd till omedelbart begriplig musik. Den behövde inte vara direkt texttolkande, men gärna tydlig i sin atmosfär eller stämning. Larsson var knappast någonsin en politisk tonsättare, men krigets bakgrund måste ha givit hans humanistiskt hjärtliga musik en extra aktualitet.

Höjdpunkten i samarbetet mellan Larsson och Gullberg blev Förklädd gud. Gullberg föreslog en tonsättning av diktcykeln redan 1938. Larsson blev omedelbart djupt fascinerad av uppgiften och de planerade fördelningen mellan kör, solo och orkester tillsammans. Lars-Erik Larsson kände sig dock inte mogen att börja tonsättningen förrän under våren 1940. Det lönade sig tydligen att vänta, ty tonsättningen blev en perfekt gestaltning av dikten, framför allt de inledande rader Gullberg lade till sin egen dikt: Ej för de starka i världen men för de svaga. Ej för krigare men bönder som plöjt sin jordlott utan att klaga spelar en gud på flöjt. Det är en grekisk saga.

Denna tillägnan till det fredliga, nästan vardagliga odlandet speglas i den varma och vänliga musiken.

text av Tore Eriksson

Torsten Östergren har framfört verket fyra gånger tillsammans med Halmstad Kammarorkester – den sista gången med Håkan Hagegård och Ellen Pelmas som solister och Olof Buckard som recitatör.

Susanne Ronner Larsson instuderade verket med sina körer Chor Kantonschule Oerlikon, Nota Bene och Männerchor Rüsclikon i Zürich. Förklädd Gud framfördes två gånger (på svenska) bl.a. i Fraumünster i Zürich tillsammans med Orchester Kantonschule Oerlikon.

Körarbetet - en utvecklingsprocess där många broar ska byggas

- **mellan sångare med körvana och utan körvana**

Kören är öppen även för sångare utan körvana. Efter var och ens förmåga medverkar man i hela eller delar av konserten. I slutändan pusslas bitarna ihop till en helhet. Målet är, att så många som möjligt ska våga ta steget ut och göra ett försök att sjunga i kör.

- **mellan den klassiska musiken och dem som aldrig lyssnat på klassisk musik**

Med processen hoppas jag också göra den klassiska musiken tillgänglig såväl för dem som deltar som aktiva sångare som för dem som lyssnar på konserten.

- **mellan generationer**

Kören är öppen för alla från ca 13 år och uppåt. Barn, föräldrar, far- och morföräldrar kan göra en aktivitet tillsammans.

- **mellan lärare och elever, arbetsgivare och arbetstagare**

Den sociala strukturen upplöses och man samarbetar på lika villkor.

Vi som leder det musikaliska arbetet

Susanne Ronner Larsson

Susanne utbildade sig vid Malmö Musikhögskola (Musikdirektörsexamen), Rossinikonservatoriet i Pesaro, Italien (Solistdiplom) och Statens Musik-dramatiska Skola i Stockholm (Operadiplom). Under sin studietid hade hon engagemang bl.a. vid Riksteatern, Södra Teatern och Kungliga Operan i Stockholm. Hennes första engagemang utomlands var vid Stadttheater Bremerhaven i Tyskland. Därpå följde ett engagemang vid Landestheater Linz, Österrike. 1988 flyttade Susanne till Zürich och frilansade nu på operahus i Tyskland, Österrike och Schweiz bl.a. Opernhaus Zürich, Stadttheater St. Gallen, Sommerarena Baden bei Wien. Därutöver undervisade hon i solosång vid Musikhochschule Zürich från 1992-2000 då hon flyttade till Berlin. I Zürich var hon körledare för den skandinaviska kören Nota Bene och manskören "Männerchor Rüschtikon". Hon undervisade även i musik och var körledare på gymnasierna Kantonschule Oerlikon i Zürich och Katholische Schule Liebfrauen i Berlin. Sedan 2003 bor Susanne i Sverige och arbetar genom sin firma *canta bene* med egen konsertverksamhet, undervisning och konsultation.

Ronnie Johansson

Ronnie studerade 9 år på Musikhögskolan i Malmö där han examinerades som organist, instrumental- och ensemblelärare och som musiklärare för grundskola och gymnasium. Han studerade bl. a. piano för professor Hans Pålsson och kördirigering för professor Dan-Olof Stenlund. Ronnie studerade även privat en kortare tid dirigering och kontrapunkt för Siegfried Naumann. Efter sin studietid arbetade han som musiklärare på Bering- och Kungsskolan i Örkelljunga och ledde körerna i Trönninge församling, Halmstad. 2002 började han sin tjänst som organist och körledare i Markaryds församling.

Torsten Östergren

Dirigent och musiker med stor erfarenhet av att leda olika slags ensembler. Han har varit kapellmästare vid Regionmusiken i Halmstad 1972-87, dirigent och konstnärlig ledare för Halmstads Kammarorkester från 1973, dirigerat bl.a. Stockholmsblåsarsymfoniker, Helsingborgs Symfoniorkester, Västerås Sinfonietta och Lublins Statliga Symfoniorkester i Polen. Han har dirigerat operor och operetter, bl.a. för Riksteatern och gjort Radio och TV framträdanden. Torsten Östergren är också Stehgeiger på äkta wienskt manér. Som Stehgeiger framträder han med både sin egen Wienerensemble och med Symfoniorkestrar på Wieneraftnar och med Johann Strauss program.

Den stora utmaningen för oss

- att utav en ännu okänd heterogen grupp sångare skapa en homogen kör som kan bidra till en fin jubileumskonsert
- att i arbetet med detta kunna hjälpa var och en att utvecklas som sångare och musiker.

Den stora utmaningen för er

- att våga ta det första steget och prova på att sjunga i kör. De två första repetitionerna (5 och 12 september) får ni prova på hur det känns – sedan bestämmer ni er.
- att inte jämföra sin sång med hur andra sjunger – utan istället fokusera på sin egen utveckling.

HJÄRTLIGT VÄLKOMNA TILL INFORMATIONSKVÄLL MARKARYD CANTAT ONSDAGEN 22 AUGUSTI KL 1900 PÅ KULTURHUSET I MARKARYD

Markaryd 2007-08-16 Susanne Ronner Larsson, *canta bene*

Management - dagbok Markaryd Cantat

idé, management och utförande: Susanne Ronner Larsson *canta bene*

- 2006-10-10 Idé och utveckling av projektkoncept
2006-10-17 12.00 presentation av projekt för Eva Albihn, förvaltningschef Utbildnings och kulturförvaltningen Markaryd
- 2006-10-17 presentation av projekt för Leif Eriksson, verkställande direktör Markaryds Sparbank
2006-10-25 Dokumentation av projektbeskrivning
2006-10-25 16.00 Presentation och samtal om projektet med Ulrik Starck, Fritids- och kulturchef Markaryd tillsammans med Eva Albihn
- 2006-11-14 E-mail med projektbeskrivning till Peter Wilgotsson, Producent Musik i Syd
2006-11-20 Telefonsamtal med Monica Lindqvist Kulturrådet angående projektbidrag
2006-11-21 Dokumentation av preliminär budget för projektet: Allmänna kostnader, Arbetstimmar skolprojekt samt en kontaktlista
- 2006-11-21 10.00 Presentation av projekt för Carl-Eric Svensäter, kyrkoherde Markaryds församling
2006-11-21 projekt för Peter Wilgotsson, Producent Musik i Syd
2006-11-21 Telefonsamtal och E-mail med dokumentation av projektbeskrivning (2006-10-25) till: Lars-Inge Kristiansson, Tillväxt Markaryd; Leif Eriksson, vd Markaryds Sparbank; Pernilla Melin, Studieförbundet Vuxenskolan
- 2006-11-22 Telefonsamtal och E-mail med dokumentation av projektbeskrivning (2006-10-25), CV och Infoblad till: Patrick Dahlbom, dirigent Christianstads Symfoniker
Birgitta Hengsel, ledare av X-Chamber, Hässleholm
- 2006-11-22 Telefonsamtal med projektbeskrivning med Torsten Östergren, dirigent för Halmstad Kammarorkester
- 2006-11-22 14.30 Presentation av projekt för Tore Persson, Rektor Huneskolan
2006-11-22 16.00 Avstämning och koordinationsmöte med Eva Albihn och Ulrik Starck
2006-11-26 Presentation av projektet på Musik i Syd/Kronoberg arrangörsmöte i Växjö
2006-11-27 Telefonsamtal för prisuppgifter notmaterial med STIM och Gehrman's Förlag.
2006-11-27 Reviderad dokumentation av preliminär budget för projektet: Allmänna kostnader, Arbetstimmar skolprojekt samt kontaktlista
- 2006-11-27 Telefonsamtal och E-mail med dokumentation av projektbeskrivning (2006-10-25) till: Staffan Langemark, Orkesterchef Musica Vitae
- 2006-11-29 Telefonsamtal och E-mail med dokumentation av projektbeskrivning (2006-10-25), budget och kontaktlista (2006-11-27) samt CV till Erica Månsson, Landstinget Kronoberg
- 2006-12-04 08.00-11.40 Presentation av projektet för elever (åk 5, 8 och 9) på Huneskolan/Höjden i Markaryd
- 2006-12-05 08.00-11.00 Presentation av projektet för elever (åk 6 och 7) på Huneskolan/Höjden i Markaryd
- 2006-12-04 Telefonsamtal och E-mail med dokumentation av projektbeskrivning (2006-10-25) och kontaktpersoner till Eva Bohlin, rektor på Lars-Erik Larsson Gymnasiet i Lund
- 2006-12-05 E-mail med dokumentation av projektbeskrivning (2006-10-25) och kontaktpersoner till Bengt-Göran Söderlind, Markaryds Kommun
- 2006-12-05 E-mail med dokumentation av projektbeskrivning (2006-10-25) och kontaktpersoner samt Infoblad till Ulf Bellander, Tillväxt Markaryd
- 2006-12-11 E-mail och möte med Ronnie Johansson, organist och körledare Markaryds församling
2006-12-13 Email med dokumentation budget (2006-11-27) till Bengt-Göran Söderlind
2006-12-18 Telefonsamtal med Thomas Behran, körledare Traryds Kyrkokör
2006-12-18 Revidering av Kontaktlista
- 2007-01-15 10.30 Avstämningsmöte med Ulrik Starck och Eva Albihn
2007-01-22 Telefonsamtal Ulf Bellander – uppföljning av ekonomiskt stöd
2007-01-28 Presentation av projektet på Musik i Syd arrangörsmöte i Malmö.
2007-01-29 Prova-på-körsång Huneskolan (åk 6-7 och 8-9)
2007-01-30 Prova-på-körsång Huneskolan (åk 6-9)
2007-02-07 Prova-på-körsång Huneskolan (åk 5)
2007-02-12 Projektbeskrivning och koordinering med Carina Björck, vik rektor på KCM

MARKARYD CANTAT OKTOBER 2007

REPETITIONERNA (onsdagar 19.00-21.00 Germundsgården, Markaryd)

3/10 Antal deltagare: 52 (Traryd)

Information, uppvärmningsövningar.

Instudering Förklädd Gud: nr. 3. och 4. "Cantate, jubilate" med halva kören.

Presentation av solistiska uppgifter för Göran Andersson (Markaryds Kyrkokör)

Förfrågan om möjlighet för körsångare att medverka vid skolkörens repetitioner (torsdagar 13.35 – 15.00)

10/10 Antal deltagare: 36 (Dick Harrison föreläser samma kväll på Kulturhuset)

Information, uppvärmningsövningar

Repetition Förklädd Gud: nr. 2., 3. och 4.

Sex körsångare anmäler att de kan delta på morgondagens repetition med skolkören.

17/10 Antal deltagare: 72 (Traryd, Strömsnäs, Hinneryd, skolkören)

Närvarande: Dan Rosengren (Norra Skåne), Martina Svensson (Smålaningen)

Presentation av körledarna som deltar i projektet.

19.00-19.45 Första samsjungningen med alla köerna (inklusive 10 elever från skolkören).

Information, uppvärmningsövningar.

Förklädd Gud: nr 2 genomsjungning.

Förklädd Gud: nr 3. och 4. (nytt för skoleleverna!) presenteras av stora kören – därefter försöker eleverna att "hänga på". Efter pausen får eleverna gå hem.

20.00-21.00 (Markaryds Kyrkokör avstår från egen repetitionstid)

Instudering av Förklädd Gud nr. 5. och "Cantate Jubilate" med hela kören.

Presentation av solistiska uppgifter för Stefan Andersson (Traryds Kyrkokör) samt Helen Jansson (Hinneryds Kyrkokör).

24/10 Antal deltagare: 43

Information, uppvärmningsövningar.

Instudering a cappella delen i Förklädd Gud nr. 6.

Genomsjungning Förklädd Gud: nr 4. och 5. samt "Cantate Jubilate" 3-stämmigt.

Tre körsångare erbjuder sig att även komma på morgondagens repetition med skolkören.

NOTMATERIAL

De flerspråkiga körpartituren har samlats in och ersatts med den äldre utgåvan med enbart svensk text.

De insamlade körpartituren (120 st) har skickats tillbaka till Gehrmans Förlag

CD INSPELNING

De 22 beställda CD-skivorna har fördelats.

DVD INSPELNING

Förfrågan om körens intresse att köpa en DVD-inspelning utav konserten till självkostnadspris.

En skriftlig intresseanmälan påbörjas.

SKOLKÖREN

Repetitionen den 11 oktober med deltagande utav 6 sångare från stora kören blev en mycket positiv överraskning. Eleverna klarade problemlöst av att sjunga Förklädd Gud Nr 2. Enligt överenskommelse med Ulf Engkvist, rektor på Huneskolan, erbjuds eleverna att bli befriade från kommande torsdags repetition om de deltar i den första delen av kvällsrepetitionen onsdagen 17/10. 10 utav de 15 elever som deltar i skolkören kom till kvällsrepetitionen och fick då sin första riktiga körupplevelse. På torsdagen 18/10 deltog 7 elever och vi sjöng den dagen en annan repertoar. Torsdagen 25/10 får eleverna av mig en förenklad körnot (endast sopran) utav Förklädd Gud nr.3 och 4.. Vi lyssnar först på CD-inspelningen och försöker därefter att sjunga sopranstämman gemensamt. Andra lektionen sjunger vi sånger valda utav eleverna.

Markaryd, 2007-11-13

**INBJUDAN TILL REPETITION MED MARKARYD CANTAT KÖREN
onsdag 28 november kl 1900, Germundsgården i Markaryd**

Kära föräldrar

Det har nu gått en månad sedan mitt förra brev och jag kan med glädje konstatera att Era barns medverkan på den senaste gemensamma repetitionen onsdagen den 17 oktober gick över förväntan bra. De klarade inte bara den första körsatsen som vi hade arbetat på utmärkt utan kunde även haka på den stora kören i de två följande styckena som var nya för dem. Jag har nu förberett även dessa med eleverna och hoppas att så många som möjligt kommer till vår nästa stora gemensamma repetition.

Onsdagen 28 november kl 1900 kommer alla körer att träffas igen och denna gång kommer även dirigenten för Halmstad Kammarorkester, Torsten Östergren att medverka. Detta är den sista repetitionen med samtliga körsångare före den första orkesterrepetitionen lördagen 8 december. Detta är även den sista möjligheten för eleverna att prova på att vara med att sjunga med den stora kören innan de bestämmer sig för om de vill delta i konserten eller inte.

Liksom tidigare erbjuds de elever som deltar i den gemensamma körövningen på onsdagskvällen som kompensation ledigt från ordinarie elevens val tid på torsdagen (29 november).

Jag rekommenderar alla elever i skolkören att komma även till nästa gemensamma repetition– och Ni föräldrar är som alltid välkomna att tjuvlyssna lite på oss!

Hjärtligt välkomna!

Susanne Ronner Larsson

Drottninggatan 3, 285 31 MARKARYD
Dan Rosengren 0433-101 50, 0708-77 10 60

FOTO: DAN ROSENGREN

Susanne Ronner Larsson och Sten Neckö har Cantatprogrammet klart. Lite mer pengar till det pampiga evenemanget finns det dock utrymme för.

Cantat för stor kör

Jubileumsåret skall avslutas med sikte på framtiden

MARKARYD

Redan i höstas funderade Susanne Ronner Larsson på en stor musikalisk manifestation i Markaryd. Markaryds Cantat skall nu uppföras som dubbel hyllning.

Dels skall den i december uppföras som en pampig avslutning på Markaryds 700-årsjubileum. Dels skall den uppföras i 150-årsjubilerande Markaryds kyrka, vilket kan rymma 400-500 åskådare.

Men den är tänkt att bli mer än en avskedsföreställning för 2007.

- Det långsiktiga målet är att

öka intresset för klassisk musik och körsång. Bland annat finns det 30 intresserade elever i grundskolan som skall vara med. Markaryds kyrkokör finns också med - men alla intresserade är välkomna, säger Susanne Ronner Larsson och Sten Neckö.

Övning och körsång skall bedrivas på många håll samtidigt under hösten. Målet är att med en mycket stor kör framföra Lars-Erik Larssons "Lyrisk svit opus 24".

- Men det finns förstas utrymme för alla deltagande körer att profilera sig med något eget. Men sviten skall alla träna på. Det är vacker text av Hjalmar Gullberg,

som jag första gången med en schweizisk kör - på svenska, berättar Susanne.

Förutom grundskolan, hoppas man på att gymnasiet/komvux skall få i hop en kör. Och att alla andra körer i kommunen skall komma med.

- Men inte minst allmänheten. Alla kan anmäla sig, och 22 augusti skall vi ha ett möte i Kulturhuset. Musikstödet skall bli klassiskt. Torsten Östergrens kammarorkester i Halmstad skall vara med. Han har dessutom skrivit ett stycke med namnet Markaryds Cantat, berättar Susanne.

Dan Rosengren

Nytt kulturprojekt ska locka kommuninvånarna att sjunga

Höstens stora kulturbegivenhet planeras nu för fullt. I projektet uppmanas både skolelever och allmänheten i Markaryds kommun att sjunga i kör.

– Det är synd att sången har kommit till korta i skolan eftersom den ger en så fin gemenskap, säger Susanne Ronner Larsson, körledare, som tillsammans med Sten Neckö, kultur- och projektsamordnare, driver projektet.

I januari beslutade Utbildnings- och kulturnämnden sig för att stödja körprojektet Markaryd Cantat med 25 000 kronor.

– Det var då projektet kom igång på riktigt och under våren har skoleleverna på Huneskolan och på gymnasieskolan fått information om körprojektet, berättar Sten Neckö.

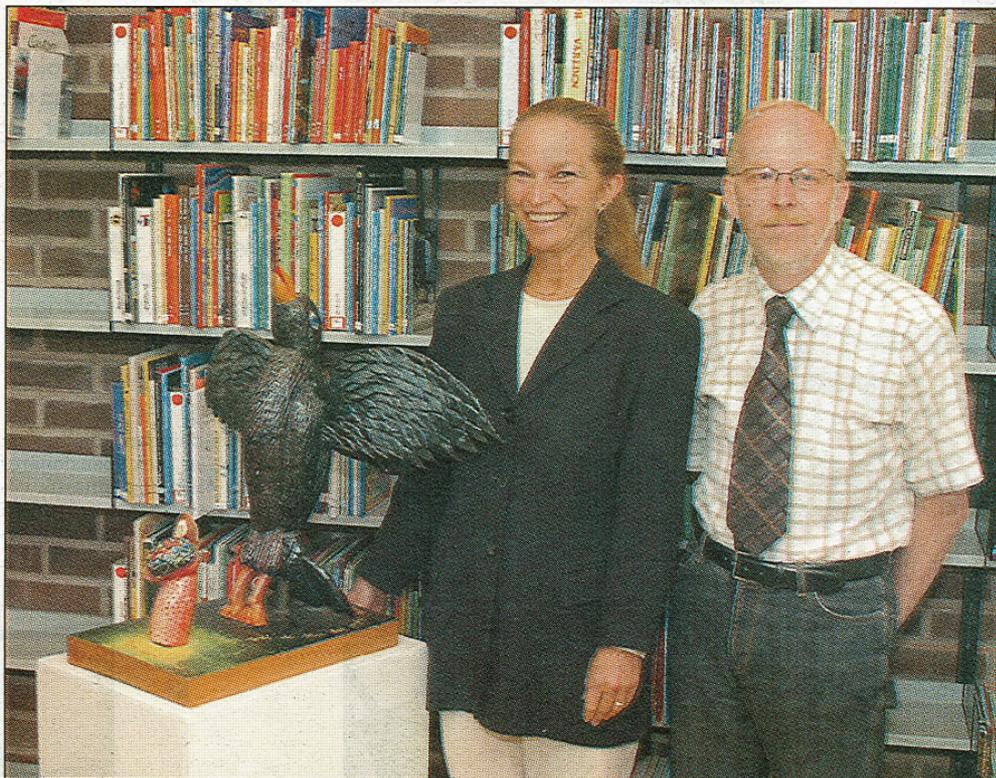
Han driver projektet med operasångerskan Susanne Ronner Larsson som också är diplomerad musikkonsertledare och körledare.

Kören ger en otroligt fin gemenskap.

Projektets namn, Markaryd Cantat, betyder Markaryd sjunger. Det är enligt Susanne Ronner Larsson och Sten Neckö en uppmaning om att kommunen ska sjunga.

Jubileumskonsert

– Projektet syftar till att stimulera intresset för sång och kör-

Susanne Ronner Larsson och Sten Neckö ska få kommunens invånare att stämma in i körsång i projektet Markaryd Cantat.

verksamhet. Vi vill skapa en intressant mötesplats för människor från alla generationer där den klassiska musiken är en gemensam nämnare.

Markaryd Cantat har två delar, i den första finns skolelever från Huneskolan och KCM, och i den andra allmänheten så väl inom kommunens gränser som från grannkommunerna.

– På Huneskolan har vi ett 30-tal intresserade ungdomar. Där kommer körverksamheten att ske på skoltid inom ämnet som kallas elevens val, berättar Sten Neckö.

Även kommunens existerande körer kommer att involveras i

projektet och avslutningen blir en stor jubileumskonsert i december, som även blir en avslutning på firandet av 700 års jubileumet.

Coolt med kör

Jubileumskonserten hålls i Markaryds kyrka men Susanne Ronner Larsson är noga med att projektet är tillgängligt för alla och inte är knutet till någon församling.

Projektets ledare hoppas också på att Markaryd Cantat kommer att ge de befintliga köerna ett varaktigt medlemstillskott.

– Vi vill ge näring åt körverksamheten, det kan vara coolt att

sjunga i kör. Alla kan vara med i någon form.

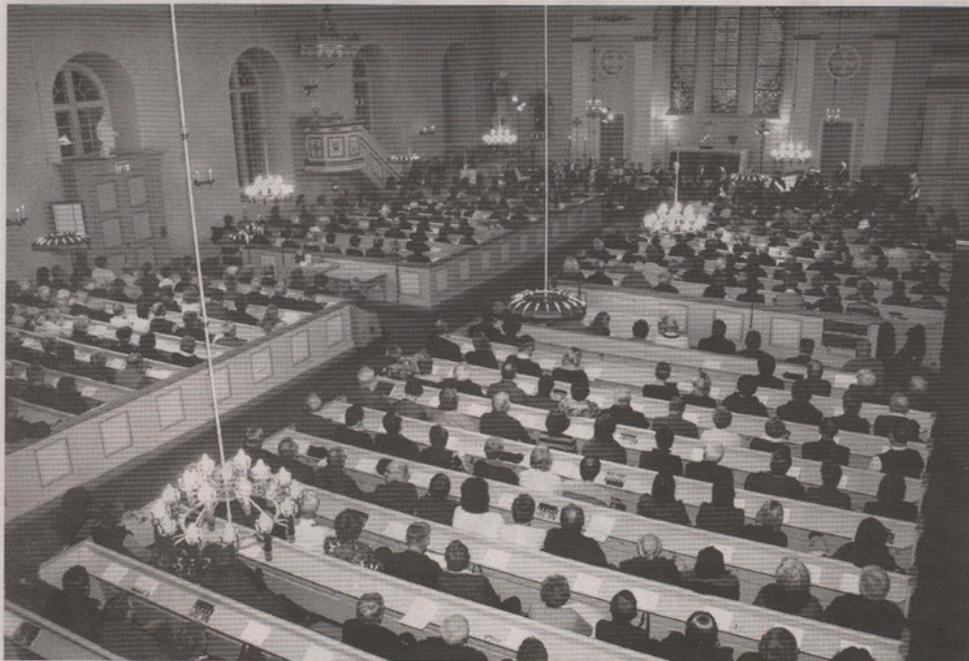
Jubileumskantat

Till avslutningskonserten kommer förutom köerna även Halmstad Kammarorkester med Torsten Östergren att medverka.

– Torsten Östergren har skrivit ett jubileumskantat till Markaryds kommun som kommer att framföras på konserten.

TEXT OCH FOTO:
MARTINA SVENSSON

martina.svensson@smalanningen.se

Med en helt full kyrka, enorm kör och stor orkester blev det ett crescendo för jubileumsåret.

Det blev en salut

■ **KONSERT** Cantatkvällen bjöd på trippeljubileum

MARKARYD. Det blev en kväll att minnas för de flera hundra som sökt sig till avslutningen av Markaryds 700-årsjubileum och Markaryds kyrkas 150-årsjubileum.

Till dessa två jubileer lades ett till, ett ännu mer uppmärksammat – Linnés 300-årsjubileum.

Med detta jubileum kom dessutom ett tillskott som passade väldigt bra denna kväll – ett uruppförande av musik till Linnés ära.

Det var "Linnea" och "Blomstervandring", av Olof Lindgren, som uppfördes för första gången denna kväll.

– **Jag kände Olle** sedan tidigare och ursprungligen var det skrivet för en kvartett. Men han skrev om det för sång och orkester. Just den musiken passade ju så väldigt bra i detta sammanhang och Olof var väldigt glad över att han fick med musiken just denna kväll, säger Susanne Ronner Larsson.

Som arrangerat det mesta inför denna viktiga kväll, stod för solosång och har dessutom tränat den stora kören under hösten.

– Jag är så stolt över denna kör. Trots att de inte någon gång lyckats repetera tillsammans, stämde det helt fantastiskt under kvällen, säger Susanne.

Det blev dessutom ännu

ett stycke som kan kallas uruppförande denna kväll. Den utomordentligt drivne Torsten Östergren, dirigent för denna kvälls stora orkester, Halmstads Kammarorkester, hade komponerat ett alldeles eget stycke till Markaryds ära – "Festmusik Nr. 3 – till Markaryd 700 år". Vilket var musiken som inledde denna kväll.

Kommunchefen Mats Rydby höll sedan högtids-talet inför den fullsatta kyrkan, där även kyrkoherde Carl Eric Svensäter höll en betraktelse och där Musik i Syds Martin Martinsson höll ett hyllningstal.

Förutom Susanne och den mäktiga kören, fick publiken höra flera bra soloframträdanden, av Helen Jansson, Joakim Hultén och överraskningen Göran Andersson från Markaryds kyrkokör. Med Göran har kyrkokören fått en solist av klass.

Vilket inte minst hördes under Gounods "Ave Maria".

Men det blev mer än de nämnda styckena och själva huvudföreläsningen, Lars-Erik Larsson "Förklädd Gud" – vilket blev ett taklyftande musikaliskt crescendo med den stora kören och orkestern.

Ett mellanspel ur Stenhammars kantat "Sången", blev det också för orkestern.

Allt tillsammans överträdde nog de flesta förväntningar, inte minst från dem

Susanne Ronner Larsson sjöng under uruppförandet av Olof Lindgrens Linné-hyllningar.

Det blev många som fick tacka många när Cantatkvällen haft final.

som vetat hur få träningstillfällen alla fått tillsammans.

– **Min far berättade** att han nyligen varit i Lund och hört deras stora kör. Han ansåg att detta var väl så bra som i Lund och det blir man ju stolt över, säger Susanne Ronner Larsson.

– Jag tro också att denna kväll kan innebära mycket i framtiden. många som inte vanligen går på sådant här,

och var här i kväll, kanske också i fortsättningen blir mer intresserade.

Nog blir de det. Men hur i fridens namn skall det kunna överträffas? Eller ens bli lika bra?

Något med orkester blir det i alla fall nästa år, för en konsert med Musica Vitae bjöd Martin Martinsson på som present till Markaryds jubileum.

Dan Rosengren

Musikerna i Halmstad kammarorkester samarbetade med Markaryds köer.

Jubileumskonsert i kyrkan

Hela Markaryd sjöng

Markaryd firades med en unik konsert i lördags. Markaryds kyrka var fullsatt och många uppskattade konserten.

– Helt suveränt, sade Jerry Borg som satt i publiken.

Under det gångna året har Markaryd, som fyller 700 år, firats på många olika sätt. I söndags var det åter dags för festligheter. Hinnerys, Traryds och Markaryds kyrkokörer sjöng tillsammans med St. Andreas kyrkokör och elever från KCM och Huneskolan. Det var det unikt samarbete mellan olika köer i kommunen. Halmstads kammarorkester spelade musiken.

Stort projekt

Susanne Ronner Larsson var konstnärlig ledare för projektet som hette Markaryd cantat kören.

I tre månader har körerna övat inför konserten.

– Vi har bara övat tillsammans med kammarkestern en gång före konserten, sade Stefan Andersson som sjöng i kören.

Församling firades

Kyrkan var fullsatt och i slutet av konserten uppmånades alla att sjunga med i sången Viva la musica.

Efteråt gick många fram till körsångarna och tackade för konsertupplevelsen.

Jerry Borg från Traryd, satt i publiken och lyssnade på konserten.

– Det var mäktigt. Jag är imponerad, sade han.

Även Markaryds församling firades, eftersom den fyller 150 år. Några av sångerna var Ave Maria och Cantate Jubilate. Mellan sångerna reciterade kyrkoherde Carl Eric Svensäter texter.

TEXT: ANITA KENDES

anita.kendes@smalanningen.se

FOTO: DAN RAPP

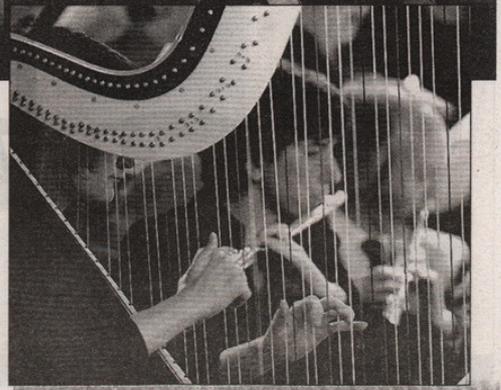

En fullsatt kyrka, dagen till ära.

Sopranen Helen Jansson (Hinnerys kyrkokör) sjöng bland annat "Förklädd Gud".

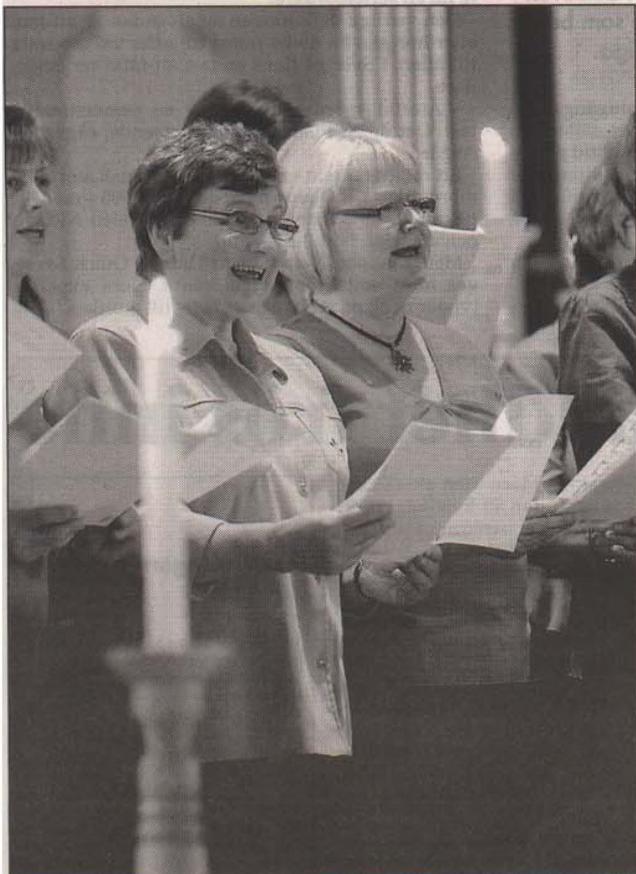
Halmstad kammarorkester gästade Markaryds kyrka och spelade musiken.

Det var med anledning av Lars-Erik Larssons 100-årsdag, som Cantatkören framförde kompositörens verk Förklädd Gud.

Klassiskt körverk i Hinneryds kyrka

Sångare från olika körer i Markaryds kommun sjöng tillsammans i det välkända körverket.

I Hinneryds kyrka bjöds lördagskvällens besökare på ett klassiskt körverk, då Förklädd Gud av Lars-Erik Larsson spelades. För sången stod sångare från hela Markaryds kommun.

Med anledning av att Lars-Erik Larsson föddes för 100 år sedan spelas hans verk i år på många olika platser i landet. Jämtte Pastoralsviten är körverket Förklädd Gud de kompositioner, som gjort honom mest populär. Texten till Förklädd Gud är en dikt skriven av Hjalmar Gullberg. Den handlar om hur Apollon manifesteras i mänsklig skepnad, för att bringa lycka och god skörd åt människorna på jorden.

Förklädd Gud framfördes i Hinneryds kyrka av Cantatkören, som samlar sångare från flera olika körer i Markaryd. Kören samlades första gången med anledning av Markaryds 700-årsjubileum i fjol, då den framförde Markaryd Cantat. Kören leds av Susanne Ronner Larsson och för orgel- och pianoackompanjering stod Ulla Olsson. Recitator var Sigbritt Svensson från Markaryds kyrkokör. Lennart Pettersson, baryton, från S:t Andreas kyrkokör och Helen Jansson, sopran, från Hinneryds kyrkokör stod för solostämmorna.

KENNY SCHÖNBERG

0372-69213

kenny.schonberg@smalanningen.se

FOTO: DAN RAPP

Ulla Olsson ackompanjerade på piano och orgel.

JUBILEUMSKONSERT "MARKARYD CANTAT"

LÖRDAG 15 DECEMBER KL 1800

MARKARYDS KYRKA

Idé och konstnärlig ledare: Susanne Ronner Larsson

PROGRAM

ca. tider

Torsten Östergren	"Festmusik Nr 3 – till Markaryd 700 år 2007"	Halmstad Kammarorkester(5 min) Dir. Torsten Östergren
Mats Rydby	Kommunchef	
Susanne Ronner Larsson	"Cantate, Jubilate" (i kyrkorummet 8 grupper)	Markaryd Cantat Kören (5 min) Dir. Susanne Ronner Larsson
Carl Eric Svensäter	Kyrkoherde Markaryds Kyrka	
Ch Gounod kör)	Ave Maria (från orgelläktaren)	Sång: Göran Andersson (Markaryds kyrko- kör)
kör)		Orgel: Karin Svensson (S:t Andreas kyrko- kör) (3 min)
Wilhelm Stenhammar	Mellanspel ur kantaten "Sången"	Halmstad Kammarorkester(5 min) Dir. Torsten Östergren
Martin Martinsson	VD Musik i Syd	
Olof Lindgren	Linnea (uruppförande) Blomstervandring	Göran Andersson (Markaryds Kyrkokör) Susanne Ronner Larsson Halmstad Kammarorkester Dir. Torsten Östergren (20 min)
Lars-Erik Larsson	"Förklädd Gud"	Markaryd Cantat Kören Recitatör: Carl Eric Svensäter (Kyrkoherde) Baryton: Joakim Hultén Sopran: Helen Jansson (Traryd Kyrkokör) Halmstad Kammarorkester Dir. Torsten Östergren (32 min)
Totalt musikandel:		1h 10 min

MARKARYD CANTAT

*Jubileumskonsert lördag 15 december 2007
kl 18.00 i Markaryds kyrka*

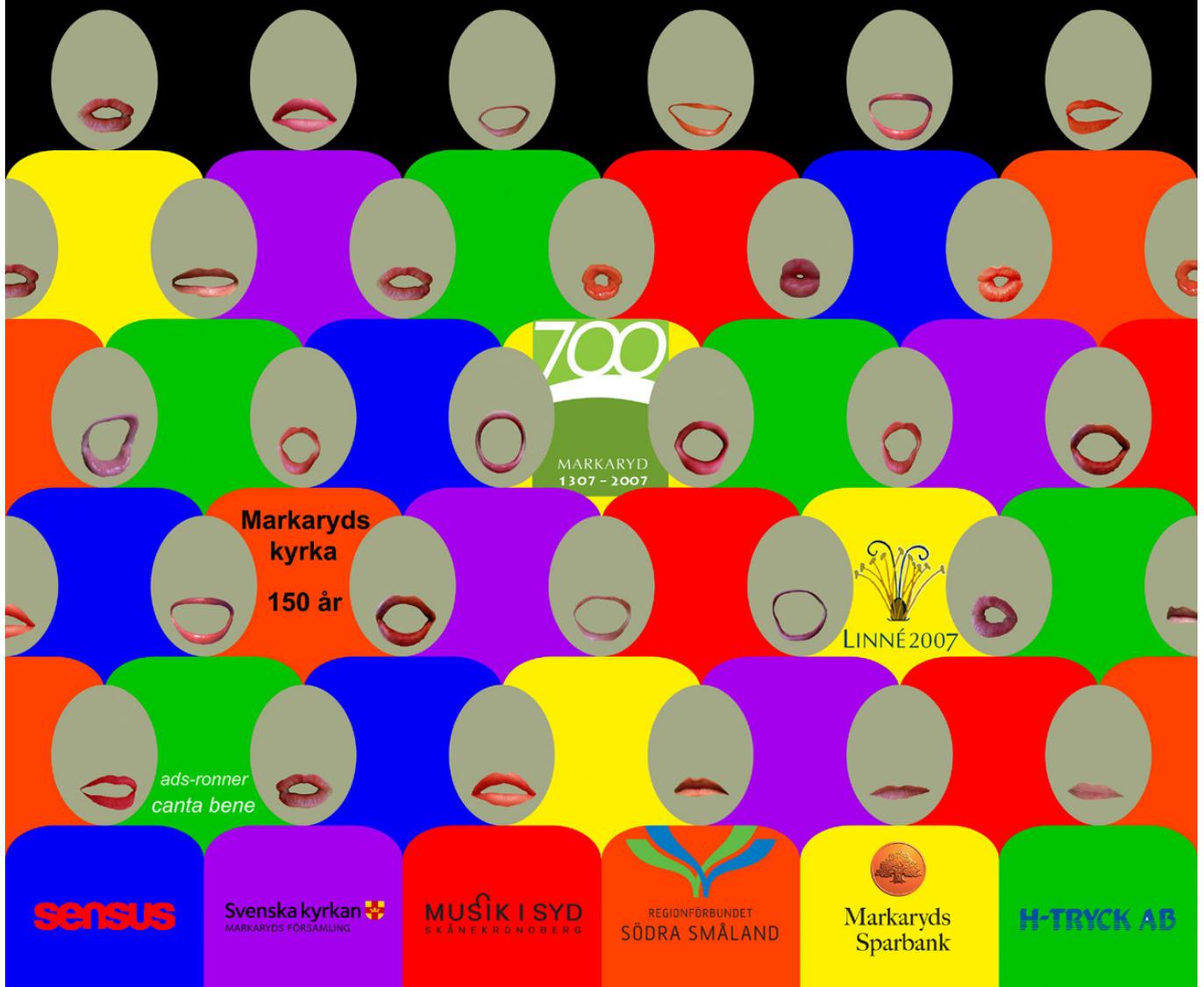
*Markaryd Cantat Kören - ledning Susanne Ronner Larsson
Halmstad Kammarorkester - ledning Torsten Östergren*

Solister:

*Susanne Ronner Larsson, Joakim Hulten,
Helen Jansson, Göran Andersson m. fl.*

Arrangör: Markaryds Kommun

*200 fribiljetter delas ut till kommunens invånare fr. o. m.
söndagen 2 december på Markaryds bibliotek*

UTVÄRDERING AV MARKARYD CANTAT PROJEKTET - SKOLKÖREN 2008-01-24

Stryk under passande svar.

01. Vilken klass går Du i ?		åk 6	åk 7	
02. Läser Du noter?		Ja	Nej	
03. Om inte, skulle Du vilja lära Dig det?		Ja	Nej	
04. Spelar Du något instrument el tar sånglektioner?		Ja	Nej	
05. Om Ja, vilket?				
06. I skolan sjunger man	För mycket Lagom För lite	Inte alls		
07. Har Du sjungit i kör förut?		Ja	Nej	
08. Sjunger Du i kör nu?		Ja	Nej	
09. Skulle Du vilja sjunga i kör i framtiden?		Ja	Nej	
10. Har Du sjungit eller spelat klassisk musik förut?		Ja	Nej	
11. Har Du lyssnat på klassisk musik förut?		Ja	Nej	
12. Har Du varit på någon konsert med klassisk musik förut?		Ja	Nej	
13. Den 4 och 5 december 2006 presenterade jag mitt projekt på Din skola, var Du där då?		Ja	Nej	Vet ej
14. Den 29, 30 januari och 7 februari 2007 hade jag "prova-på-körsång" på Din skola, deltog Du då?		Ja	Nej	Vet ej
15. I februari 2007 valde Du till "elevens val" – var skolkören Ditt första, andra eller tredje val?		1.	2.	3.
16. Förstod Du när Du gjorde Ditt val, att vårt arbete skulle avslutas med en konsert tillsammans med en stor kör och orkester?			Ja	Nej
17. När vi hade vår första "Elevens val" – lektion den 23 augusti 2007 fick Du lyssna lite på den första körsatsen av "Förklädd Gud" - hur reagerade Du Då?
Jag ville gärna prova att sjunga det
Jag tyckte om musiken, men tyckte det var för svårt att sjunga
Jag tyckte inte om musiken och ville inte sjunga med
Kommentar:				
18. Nästa gång, den 30 augusti, delade vi upp tiden, så att vi arbetade med "Förklädd Gud" först och sedan med andra sånger och ert eget val – vad tyckte Du om det?
OK Jag ville börja med de andra sångerna Jag ville bara sjunga annat
Kommentar:				
19. Fr.o.m den 11 oktober kom det då och då sångare från den stora kören och sjöng "Förklädd Gud" tillsammans med er – hur var det att sjunga då?
Det gick lättare Ingen skillnad Det var störande att de kom till vår lektion
Kommentar:				
20. Du fick en repetitionsplan, där det framgick att fyra repetitioner skulle ligga utanför skoltid – vad tyckte Du om det?
OK OK om jag fick kompensationsledigt inte OK
Kommentar:				
21. Den 17 oktober och den 28 november kunde Du delta i en kvällsrepetition med den stora kören – markera vilka Du deltog i.
Kommentar:		17 oktober	28 november	ingen

22. Om Du deltog, hur upplevde Du att det gick för Dig att sjunga med?

Det gick lättare

Ingen skillnad

Det var svårare

Kommentar:

23. Hur upplevde Du att sjunga i en kör med sångare i alla åldrar (från ca. 12 till 80 år)?

Bra

Ingen skillnad

Jag vill helst sjunga med jämngamla

Kommentar:

24. Hur upplevde Du det att sjunga tillsammans med skolans lärare?

Bra

Ingen skillnad

Inte bra

Kommentar:

25. Efter repetitionen den 28 november hade Du möjlighet att välja om Du ville delta i konserten den 15 december eller inte och då också delta i slutrepetitionerna den 8 och 14 december.

Valde Du att delta i konserten?

Ja

Nej

26. Om nej, vilken var Din anledning?

Jag tyckte inte om musiken

Det var för svårt för mig

Jag var förhindrad

Annat:

27. Skulle Du kunna tänka Dig att delta i en konsert om det gavs ytterligare ett tillfälle?

Ja

Nej

28. Om en liknande kurs skulle erbjudas i framtiden – skulle Du då vilja delta?

Ja

Nej

Kommentar:

29. Tycker Du att Din sångröst har utvecklats?

Ja

Nej

30. Tycker Du att Du känner Dig säkrare på att sjunga i stämmor?

Ja

Nej

31. Hur tyckte Du det var att sjunga med notbild?

Noterna hjälpte mig att minnas melodin

Ingen skillnad

Noterna förvirrade mig bara

Här får Du skriva fritt vad Du tyckte om kursen och konserten!

Detta var bra

Detta var dåligt

Så skulle jag ha viljat ha det

UTVÄRDERING AV MARKARYD CANTAT PROJEKTET – STORA KÖREN

Stryk under det eller de alternativ är riktiga eller som ligger närmast det du anser är riktigt.
Skriv gärna en kommentar om du vill framhäva något speciellt!

Körverksamhet

Din körverksamhet direkt före Markaryd Cantat projektet

01 a) aldrig sjungit i kör b) sjungit i kör tidigare c) sjöng i kören/körerna:

Din körverksamhet under Markaryd Cantat projektet

02 a) ingen förutom Markaryd Cantat b) sjöng i kören/körerna:

Din körverksamhet efter Markaryd Cantat projektet

03 a) ingen b) ingen, men skulle gärna vilja sjunga i kör c) sjunger i kören/körerna:

Grupperingar inom kören

Din ålder

04 a) - 29 b) 30 - 44 c) 45 – 59 d) 60 – 74 e) 75 -

I kören fanns från ditt/din/dina

05 familj: a) barnbarn b) barn c) förälder d) far/morförälder e) hustru / man f) ingen

06 arbete: a) anställda/e b) arbetskollega/skolkamrat c) chef d) ingen

07 I kören fanns de som läste noter bra och kanske t.o.m. hade sjungit "Förklädd Gud" tidigare och andra som inte var så bra på notläsning och aldrig hade sjungit verket förut. Hur upplevde du det?

a) Bra för de säkra körsångarna kunde hjälpa de osäkra b) Inte bra att det var så olika förkunskaper

Kommentar:

Notläsning/Övningsband

08 Du läser noter

a) ja b) notbilden ger mig ett visst stöd c) nej

09 Om du inte redan kan det, skulle du vilja lära dig att läsa noter?

a) ja b) nej

10 Valde du att utnyttja ett övningsband för att lära in din stämma?

a) ja b) nej

Information om Markaryd Cantat

11 Du blev informerad om Markaryd Cantat projektet genom

a) tidningen b) körledare/kören c) information från mig d) annan person

12 Anledningen eller anledningarna (i rangordning) till att du valde att delta i projektet:

a) Din kör valde att delta i projektet b) Du ville sjunga i en stor kör med orkester c) Du ville sjunga "Förklädd Gud"

Annat:

Repetitionsarbetet

13 Repetitionen inleddes med uppvärmningsövningar – hur upplevde du dessa?

a) de hjälpte mig b) de gjorde varken från eller till c) de var för svåra

Kommentar:

14 Hur tyckte du att instuderingsarbetet fortlöpte?

a) det gick för snabbt för mig b) det var ett bra arbetstempo c) det tog för lång tid

Kommentar:

15 Hela kören samlades enbart vid två repetitioner (17/10 och 28/11) före slutrepetitionerna – hur upplevde du det?

a) bra för man fick arbeta i mindre grupp b) svårt för det fattades sångare i vissa stämmor

Annat:

Verket "Förklädd Gud" och "klassisk musik"

16 Hade du sjungit "Förklädd Gud" förut? a) ja b) nej

17 Hur var det för dig att sjunga "Förklädd Gud"? a) Det gick bra b) Lite si och så c) Det var för svårt för mig

18 Skulle du vilja sjunga "Förklädd Gud" igen? a) ja b) nej

Kommentar:

19 Har du sjungit klassisk musik förut? a) ja b) nej

20 Skulle du vilja sjunga klassisk musik igen? a) ja b) nej

21 Brukar du lyssna på klassisk musik? a) ja b) ibland c) nej

22 Skulle du kunna tänka dig att gå på en konsert med klassisk musik? a) ja b) nej

Publiken

23 Vi delade ut fribiljetter till konserten – hur många gav du vidare? _____ st

24 Åt vem? a) familj b) kollegor c) vänner

25 Tror du att de skulle ha kommit till konserten om det inte varit fribiljetter? a) ja b) någon c) nej

26 Hur många av dem tror du, hade aldrig varit på en klassisk konsert förut? _____ st

27 Hur uppfattade du att de upplevde konserten? De tyckte den var a) bra b) någorlunda c) inte så bra

28 Tror du att de skulle komma till en klassisk konsert igen? a) ja b) någon c) nej

Kommentar:

Din utveckling

29 Tycker du att du har blivit säkrare på att sjunga i kör? a) ja b) som förut c) sämre

30 Tycker du att din röst har utvecklats? a) ja b) som förut c) sämre

Kommentar:

Här och på baksidan av detta papper får du om du har lust skriva fritt vad du tyckte om projektet!

Detta var bra / Detta var inte bra / Så skulle jag vilja ha det